

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

10^E JAARGANG

WOENSDAG 19 AUGUSTUS 1925

No. 503

INHOUD.

RETORSIE door <i>Th. M. Th. van Welderen Baron Rengers</i>	704
Wetsontwerpen tot krachtige doorzetting der Zuiderzeewerken II (Slot) door <i>Ir. H. A. van Ysselsteyn</i>	706
De Zesde N.-Ind. Jaarbeurs en Jaarmarkt te Bandoeng (20 Juni—5 Juli 1925) door <i>S. A. Reitsma</i>	708
De invloed van de verhoogde invoerrechten op het thee- verbruik in Nederland door <i>F. H. de Kock van Leeuwen</i>	709
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Het Lot van de Zloty door <i>Dr. R. Kerschagl</i>	710
De resultaten van het Herstelwerk in Hongarije II (Slot) door <i>K. von Buda</i>	712
AANTEKENINGEN:	
De Engelsche export en de druk der vreemde invoer- rechten	713
De crisis in den Duitschen Steenkolenmijnbouw	714
De koers van den Indischen gulden	715
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	716—722
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN Wd. Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.***ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN****COMMISSIE VAN ADVIES.**

J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerde leden: *Prof. Mr. D. van Blom; Prof. Mr. H. R. Ribbius.*

Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruigeplaatweg.*

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangende de abonnees, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

18 AUGUSTUS 1925.

Hoewel de maandwisseling reeds vrij ver achter ons ligt, is er op de geldmarkt nog niet veel ontspanning te bespeuren. Geld blijft gezocht en particulier-disconto noteert nog steeds 3½ pCt., gisteren zelfs 3¹³/₁₆ pCt. Ook voor callgeld blijft veel vraag bestaan, tegenover een slechts gering aanbod. De notering schommelde tusschen de 3½ en 4½ pCt. Prologatie-rente noteerde ten slotte 3½ na 4 pCt.

* * *

Daar de geldmarkt in de afgelopen week niet ruimer werd, hebben ook de cijfers van den weekstaat van De Nederlandsche Bank weinig verandering

ondergaan. Het binnenlandsch disconto bleef geheel onveranderd. Papier op het buitenland vermeerderde met f 5,6 miljoen. Daartegenover staan een daling van den goudvoorraad der Bank met f 4,5 miljoen en een daling van de cijfers der diverse rekeningen onder het actief met f 2,8 miljoen. De Bank heeft dus blijkbaar in de afgelopen week opnieuw een gedeelte van haar goudvoorraad in buitenlandsche wissels omgezet. De post beleeningen daalde met f 7,8 miljoen.

De creditzijde van den weekstaat vertoont een daling van het bedrag der bankbiljetten in omloop en wel met f 14,5 miljoen. Het bedrag der uitstaande bankassignatiën bleef onveranderd. Het tegoed van het Rijk steeg opnieuw, na de daling van de vorige week, met f 7,2 miljoen. Het tegoed van anderen vertoont een daling met f 1,2 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo daalde met f 3 miljoen. Opmerking verdient nog, dat in de afgelopen week het restant van f 1 miljoen der rechtstreeks bij de Bank geplaatste schatkistpromessen uit haar bezit verdween.

* * *

Op de wisselmarkt blijven zoowel de omzetten als de koersfluctuaties van geringe beteekenis. Het Pond Sterling bleef zijn eenmaal aangevangen daling voortzetten en de koers kwam zelfs op 12,05¼; het slot iets beter 12,06¼. De verschillende gouddeviezen fluctueerden natuurlijk mede. Voor de beide francs-deviezen blijft de stemming nog steeds flauw. Kopenhagen en Oslo varieerden niet veel; de grondtoon is nog steeds vast.

LONDEN, 17 AUGUSTUS 1925.

De vaste tendenz van de vorige week was in het begin dezer week ook merkbaar, maar in de laatste dagen is geld langzamerhand gemakkelijk en zelfs ruim geworden. Zaterdag l.l. ontving de Bank van Engeland £ 400.000 Bar Goud.

Men spreekt van een mogelijke reductie in de Bankrate tot 4 pCt. en disconto werd ook wat gemakkelijker.

De effectenmarkt is minder pessimistisch geworden en prijzen zijn iets beter.

Disconto 3¹³/₁₆ voor prima 3-maands bankaccepten.

De vreemde-wisselmarkt is rustig, guldens zakten steeds, tot 12,06. Slot heden: New York 4,85%, Amsterdam 12,06.

RETORSIE.

Een kleine veertig jaar geleden behandelde Mr. Beaujon het vraagstuk van de retorsie-maatregelen; hij eindigde zijn betoog met de woorden: „en nu genoeg van dit niet meer actueele onderwerp.”

De tijden wisselen; de actualiteit is teruggekomen; herhaaldelijk hoort men de vraag opwerpen of represailles op het gebied der tariefswetgeving niet geboden zijn, waar de ons omringende staten hunne tariefmuren optrekken.

Retorsie-maatregelen belemmeren den vrijen ruil en brengen daardoor in algemeenen zin economisch nadeel mee. Zij vallen echter niet onder het begrip protectionisme. Men past ze toe om andere staten te dwingen van bescherming af te zien of in mindere mate den invoer te belemmeren; ze zijn een strijdmiddel om tot een vrijeren ruil te komen.

Voor den buitenstaander is het uit den aard der zaak zeer moeilijk in bepaalde gevallen te beoordeelen, wanneer van een strijd met tarieven heil verwacht kan worden; de verhouding tot den betrokken staat, de mentaliteit en de kracht van diens onderhandelaars, de motieven voor den voor ons schadelijken buitenlandschen maatregel, het algemeen economisch peil, waarop de vreemde staat zich bevindt, zijn factoren, die in een concreet geval door de Regeering moeten worden overwogen; iemand buiten den ambtelijken kring zal daartoe slechts zelden in staat zijn.

Wat den eigen nationalen kant aangaat — een Regeering kan alleen het wapen der retorsie hantieren, wanneer zij zich zeer sterk bewust is van haar doel en van haar kracht om niet op dwaalwegen te worden gedrongen. De hulp, die aan een bepaalden bedreigden bedrijfstak in den vorm van retorsie-maatregelen wordt verleend aan een anderen te weigeren eischt een krachtigen wil. De Regeering mag den maatregel geen oogenblik langer laten bestaan, dan voor het doel strikt noodzakelijk is; het is echter zeker, dat door de opheffing aan belangen, die in den tijd van werking gebaat zijn, deze voordeelen weer worden ontnomen; wat verzet zal uitlokken; wat blijvende bescherming in de hand kan werken.

De toepassing eischt een koel hoofd; des te meer omdat de aanwending steeds gevraagd wordt in ontstende opwindig.

Bezit de Regeering deze eigenschappen, kent zij geheel de kaart van den betrokken vreemden staat, dan zou men aan haar de beslissing kunnen overlaten, of en zoo ja, welke maatregelen genomen moeten worden.

Niet alle Regeeringen zijn echter krachtig; de zwakke wisselen de sterke af; gebrek aan zelfkennis komt ook bij Regeeringen voor. Alleen aan de handen van een krachtig gouvernement, dat overtuigd is van de noodzakelijkheid van vrijhandel voor ons land, zou men het retorsie-wapen kunnen toevertrouwen. Het veiligst schijnt het mij, om het niet te gebruiken en niet ter wille van een mogelijk voordeeltje de kans op ernstiger groot nadeel te loopen.

Voor een klein land is een economische wraakmaatregel een gevaarlijk experiment; des te gevaarlijker, wanneer de bedrijvigheid van dat land voor een groot deel op den uitvoer is gericht. Belemmering van den uitvoer is voor ons van zeer veel meer beteekenis dan voor groote landen als Duitschland, Frankrijk of Amerika. Daardoor reeds zijn wij kwetsbaarder en kan van volhouden onzerzijds bij een tarievenstrijd weinig sprake zijn. Onze uitvoer is relatief voor ons van veel grooter belang dan die der genoemde landen voor hen; hun binnenlandsche handel primeert.

Is het hooge buitenlandsche tarief een deel van een weloverwogen handelspolitiek, dan zal een groot land zich daarvan zeer moeilijk laten afbrengen door het kleine nadeel, dat ons hooger invoerrecht zal toebrengen. Soms kan het geval zich voordoen, dat machinaties van belanghebbenden een zware belasting van een

bepaald Nederlandsch artikel ten gevolge hebben, zonder dat dit in het eigenlijk systeem der Tariefwet noodig zou zijn; dan bestaat er een kans, wanneer er een belangrijk import-artikel uit het vreemde land in Nederland bij de hand is, om door dit artikel te bedreigen eenig succes te bereiken.

Dit zullen wel uitzonderingsgevallen zijn; in het algemeen staat ons land tegenover de groote landen, die onze groote afnemers zijn, vrijwel machteloos in een tarievenstrijd. Beantwoordt het groote land onze tariefverhoging met een tweeden en een derden maatregel, dan zullen wij eerder dan onze tegenstander aan het einde van onze mogelijkheden komen en zitten dan met de gebakken peren. Hetzelfde geldt tegenover de kleinere landen, wanneer die aan ons in hoofdzaak grondstoffen leveren, terwijl wij hun afgewerkte producten zenden; wat meestal het geval is; ook deze landen staan tegenover ons in het voordeel; noodige grondstoffen kunnen wij niet belasten, zonder onszelf in de vingers te snijden.

Het is echter ook mogelijk, dat een kleiner land onze goederen weert en dat dit een belangrijken afzet van zijn producten naar ons land heeft. Wanneer Spanje onze kaas hoog belast zouden wij van de Spaansche sinaasappelen hooge invoerrechten kunnen heffen. Dit voorbeeld is meermalen gebruikt, wanneer retorsie werd aangeprezen. Spanje schijnt echter een zuivelindustrie te willen vormen en zal dus niet spoedig het invoerrecht op kaas laten schieten, wanneer het meent zijn doel door bescherming te kunnen bereiken. Het zal een wraaktarief op sinaasappelen of op wijn misschien met een hoogere tarifeering van Hollandsche kaas beantwoorden.

Wat moet ons land nu doen? De kans loopen, dat onze invoer van kaas in Spanje geheel ophoudt en daarbij de vrachtaart, de nijverheid en de handel, die zich met sinaasappelen bezighouden een knak krijgen ter wille van de zuivelindustrie? Of zal men zich tot middelen van minder bedenkelijken aard moeten bepalen? Het komt mij voor, dat men den laatsten weg moet kiezen en mocht dit geen resultaat opleveren, dan zal men zich noodgedwongen bij den toestand moeten neerleggen; niet uit overdreven angstvalligheid, maar uit weloverwogen inzicht in het algemeene handelsbelang.

Ofschoon ik zeker niet zal beweren dat een invoerrecht gemakkelijk is te neutraliseeren, is het wel curieus om te kunnen constateeren, dat het veelbesproken hooge Spaansche invoerrecht op kaas geen merkbaar kwaad gedaan heeft aan den Nederlandschen invoer in dat land. Niet na te gaan is vanzelf of zonder dat recht de import in Spanje niet nog hooger zou zijn geweest. In het algemeen blijkt uit de stijgende uitvoercijfers, dat de kaashandel in de laatste jaren zich kan handhaven tegenover de tarieven en zeer merkwaardig is het, dat na de invoering van het hooge Spaansche tarief in 1922 van f 72 per 100 KG. de invoer van Hollandsche kaas niet is gedaald. Daarentegen is de invoer van Zwitsersche kaas in Spanje, waarvoor de Zwitsersche Regeering door te dreigen met een hoog recht op Spaanschen wijn, het Spaansche recht wist te doen bepalen op f 34 per 100 KG. eerder afgenomen. Elk invoerrecht heeft natuurlijk de strekking om den handel te belemmeren; het schijnt echter, dat producten als Hollandsche kaas, wanneer men zorgt voor goede kwaliteit, en wanneer de handel actief blijft, zelfs van een zeer hoog invoerrecht geen te grooten last ondervindt. De kaas-exporteurs trachten evenwel zeer terecht de Regeering aan te sporen om de hooge rechten verlaagd te krijgen, maar zonder retorsie.

Behalve in tijden van volstrekten nood, vindt een tarief in het eigen land ten slotte zijn maximumgrens door de tegenkanting der consumenten. De opvoedende kracht van invoerrechten is in oude landen gering; de ervaring leert dat; het gevolg is, dat door te zor-

gen voor uitstekende producten, concurreeren in beschermende landen zeer dikwijls mogelijk is gebleken; onze boter vond tot nog toe in Duitschland in het Duitsche zuivelproduct een gemakkelijk te overwinnen mededinger. Evenzoo in België en in Frankrijk. In zeer vele gevallen is een invoerrecht te neutraliseeren door meerdere krachtsinspanning. In dit blad werd kort geleden gezegd, dat in tuinbouwkringen stemmen opgaan voor retorsie-maatregelen (pag. 534). Juist de Tuinbouw echter heeft in de laatste jaren ondervonden, hoe spoedig een bedenkelijke situatie zich kan wijzigen ten goede, wanneer men de oogen openhoudt. Het is zoo verleidelijk voor een producent, die obstakels op zijn weg ontmoet, om de hulp van den Staat in te roepen; deze dient zich echter schrap te zetten tegenover het verlangen naar krachtmiddelen, wier indirecte nadeelige gevolgen de onmiddellijk verlichtende verre overtreffen.

Sedert de Nederlandsche land- en tuinbouw exportbedrijf is geworden, dus sedert ongeveer 40 jaren, heeft men herhaaldelijk dien aandrang om staatsstusschenkomst gehoord; de Regeering is tot nog toe bijna altijd krachtig genoeg geweest om daaraan weerstand te bieden. De op eigen krachten aangewezen land- en tuinbouwexport heeft zich enorm ontwikkeld. Men kan zich wel geheel abnormale omstandigheden denken, dat ingrijpen met handelspolitische maatregelen onzerzijds geboden kan zijn; het kan gaan om leven en dood van ons geheele economisch bestaan; die omstandigheden doen zich nu nog niet voor.

Wanneer de nieuwe Deutsche Tariefwet tot stand komt zullen sommige nijverheidsartikelen daar een hooger invoerrecht ontmoeten dan hetzelfde Deutsche artikel aan onze grens. Ook sommige land- en tuinbouwproducten zullen zwaar belast worden. Toch zal onze Regeering niet aan retorsie mogen denken; met andere argumenten zal zij het kwaad moeten trachten te keeren. Wanneer wij tegenover Duitschland een wraaktarief gaan toepassen zullen wij op de een of andere manier daar op den duur nadeel van ondervinden; hetzij dat andere bedrijfstakken daardoor worden geschaad, hetzij dat een tarievenstrijd ontbrandt, hetzij dat transporttarieven nog meer in ons nadeel worden gewijzigd, hetzij op nog andere wijze, waarop een groot land een kwetsbaar land als het onze kan treffen; het zou worden een tweegevecht tusschen een revolver en een mitrailleur.

Een land als Nederland, dat door ligging, door omvang, door aard en gehalte der bevolking, door zijn koloniaal bezit op onbelemmerden ruil is aangewezen, moet niets doen, wat aan het buitenland een schijn van recht geeft om onze producten zwaar te belasten.

Het schijnt mij toe, dat onze onderhandelaars, ook tegenover de groote landen, sterker staan, wanneer zij kunnen wijzen op een consequente toepassing van den onbelemmerden ruil, dan wanneer zij met handelsbetsels dreigen, die op die landen weinig indruk kunnen maken; welke houding hun, daar wij dan ons moreel recht om handelsvrijheid te eischen hebben prijsgegeven, het weigeren gemakkelijker maakt. Ik geef toe, dat er landen zullen zijn, waarop dit moreele argument weinig indruk zal maken, maar onder onze grotere afnemers is er geen een, binnen wiens grenzen het argument niet in zekere mate, bij zekere groepen sympathieken werklank zal vinden; geen een, waar het argument in *alle* ooren onbegrijpelijk klinkt. Altijd zal een deel der publieke opinie, wanneer de pers in den arm wordt genomen, ons standpunt steunen.

Om in eenig afgelegene land een klein succes te kunnen boeken, wat wellicht mogelijk zal zijn, mag, naar mijn meening, niet een tot nog toe met zeer gunstig gevolg volgehouden gedragslijn worden verlaten.

Om deze redenen is ook de nieuwe Tariefwet van 1 Juli zoozeer te betreuren. Onze positie als vrijhandelsland, die ons recht gaf gelijke behandeling van anderen te eischen is er door aangetast.

De voorstanders van retorsie zullen wijzen op de gevaren, die dreigen uit de ons omringende landen; zij zullen de aandacht vestigen op den nationalistischen geest van Friedrich Liszt, die over sommige gezaghebbende kringen in Duitschland is vaardig geworden; die reeds ons nadeelen toebracht. Zij zullen Milner aanhalen, die in 1923 meende, dat de Labour Party eens protectionistisch zal worden (wat dit voorjaar nog niet bleek) en dat Lancashire om bescherming zal vragen, wanneer katoenen goederen zouden worden ingevoerd en die beweert, dat ieder naar zijn oogenblikkelijk belang handelt en niet verder kijkt dan zijn neus lang is; niemand vraagt naar landsbelang in zaken van vrijhandel en protectie, is de stelling van den imperialistischen patriot Milner.

Ik meen daarentegen in geheel West-Europa, ook al mogen de actueele feiten daarmee schijnen te spotten, een wassende vrijhandelsstrooming op te merken. Zij schijnt mij zelfs te liggen in de natuurlijke ontwikkeling der dingen. Dichtbevolkte, democratisch geregeerde landen moeten op den duur vrijhandelsgezind zijn. In alle West-Europeesche landen schrijdt de democratische ontwikkeling voort; zij zal het protectionisme, dat in die staten in wezen slechts gegrond is op een overdreven voorstelling van de beteekenis van bepaalde bedrijfstakken in hun bestaanden vorm, als onmisbaar bestanddeel van den grondslag der economische structuur, hoe langer hoe meer terugdringen. In een meer democratisch ingerichten staat is het minder gemakkelijk voor betrekkelijk kleine groepen van industrieelen of agrariërs om aan hunne belangen, die zij met de eenzijdigheid van den directbelanghebbende geneigd zijn een zeer hooge waarde voor den staat toe te kennen, een voorrang te geven. De nood dringt nu vele landen tot zeer bijzondere maatregelen, die men gevoelt dat niet blijvend kunnen zijn.

In Duitschland geschiedt de aanvaarding van de nieuwe Tariefwet in een geheel andere mentaliteit dan vóór den oorlog.

„Nooit te voren,” zeide Dr. H. Schacht, de president van de Rijksbank, voor eenige weken te Keulen, „is een vrije internationale warenruil zoo noodig geweest als thans.”

„Die Neigung zu einer mehr freihändlerischen Richtung ist vielmehr nahezu allgemein,” schrijft Prof. Jastrow (Berlin) in Februari van dit jaar.

In de commissies, die de Deutsche Regeering in zake de Tariefwet heeft aangewezen om de meeningen van het land te leeren kennen, is algemeen gebleken, dat er een klaarblijkelijke groei van de vrijhandelsgedachte bestaat; dat het geloof in protectie, dat vóór den oorlog Duitschland beheerschte, sterk aan het wankelen is.

Als er een land bestaat, dat zich hierover verheugen moet, dan is het Nederland. Laten wij daarom zorgen, dat wij niet in onwil, omdat wij hier en daar gedwarsboemd worden of omdat het voor onze onderhandelaars, die zeker soms moeite zullen hebben om hun ziel in lijdzaamheid te bezitten, een opluchting kan zijn om ook eens fors op te treden, den weg der retorsie gaan. Al beoogen dergelijke tariefsverhoogingen geen protectie, toch werken zij deze in zoover in de hand, dat zij de natie gewennen aan het gebruik van tarieven als middel om de belangen van sommige bedrijfstakken te beschermen en de industrieën, die toevalligerwijs de voordeelen der retorsie-maatregelen genieten aan die bescherming leeren hechten.

Artsenijmiddelen komen langzamerhand in discredit; de toepassing van een juiste gezondheidsleer is in verreweg de meeste omstandigheden beter waarborg voor welzijn. Retorsie-maatregelen zijn een medicijn, die, moge zij misschien eenige verlichting geven aan het eene orgaan, zeker nadeelig is voor een ander. Laten wij ons er van onthouden; secundum naturam vivere, id prima lex!

TH. VAN WELDEREN RENGERS.

WETSONTWERPEN TOT KRACHTIGE DOOR-
ZETTING DER ZUIDERZEEWERKEN.

II (Slot).

In het vorige nummer werd medegedeeld, dat de Zuiderzeewet een jaarlijksche bijdrage van f 2.000.000 uit de gewone middelen voorschrijft, gedurende 14 jaren. Zou na dit tijdvak blijken, dat de kosten der werken tegenvielen of dat de opbrengst der gronden niet aan de verwachting beantwoordde, dan zou men kunnen overleggen, in hoeverre men met die jaarlijksche bijdrage zou kunnen voortgaan.

Het thans ingediende wetsontwerp gaat van een geheel anderen *financiëelen* opzet uit.

Het maakt een scherp onderscheid tusschen de geldelijke regeling van het aan den afsluitdam te besteden bedrag en van de sommen, die voor de inpolderingen noodig zullen zijn.

Eerstgenoemd werk, wel van het allergrootste belang voor geheele landstreekken, zal echter geen directe inkomsten in de staatskas doen vloeien, behoudens wellicht eenige vergoeding uit een „betterment tax” te trekken, waarover straks.

De kosten van den afsluitdam ad f 90.000.000 moeten dus, volgens de Memorie van Toelichting van het ingediende wetsontwerp, gevonden worden „op de wijze, als zulks voor andere Waterstaatswerken „geschiedt, met dien verstande evenwel, dat aangezien het hier geldt een werk van een omvang, als „nog nimmer voorgekomen, de kosten niet geheel ten „laste van het thans levende geslacht behoeven te „worden gebracht.” De helft van deze zal dus door den gewonen dienst, de wederhelft uit leening gedekt worden.

Dit beteekent, dat er bijv. in de jaren 1928—1930, wordt het werkplan uitgevoerd, dat in de Memorie van Toelichting vermeld is, telken jare meer dan f 6.000.000, alleen voor den afsluitdam, uit de gewone middelen zal moeten betaald worden. Bovendien moeten hieruit ook nog de kosten bestreden worden, voortvloeiende uit de vervroegde droogmaking van de Wieringermeer (f 5.800.000, en nog tal van bijkomende uitgaven (waarover later).

De commissie-Lovink komt tot de conclusie, dat, indien de drooggemaakte gronden (groot 224.000 HA.) hunne normale verkoopwaarde zullen bereikt hebben, er op een totale opbrengst zal kunnen gerekend worden van f 510.738.000.

Als definitieven verkoopprijs meent zij voor de zwaardere gronden f 3000 per HA. te mogen stellen; voor de lichtere gronden stelt zij den prijs iets lager; voor onbehuist land wordt de verkoopprijs met f 500, de pachtprijs met f 25 per jaar verminderd.

De kosten van droogmaking van alle gronden (dus met inbegrip van den Wieringermeerpolder) beloopt f 365.000.000.

Dit bedrag kan met f 95.000.000 verminderd worden door de opbrengst der gronden gedurende den tijd, dat zij nog niet definitief worden uitgegeven. De commissie-Lovink meent toch, dat het mogelijk zal zijn, dat de verpachtingen tegen het oogenblik, dat de normale waarde bereikt wordt, zullen kunnen oplopen tot f 125 per HA.

Bij het resteerende bedrag van f 270.000.000 moet de rente gevoegd worden, tijdens het maken der werken, totdat de gronden hun normale kapitaalwaarde bereikt hebben. Deze wordt voor de vier polders tegen 5 pCt. berekend op f 183.777.600.

In totaal moet er dus een uitgaaf geboekt worden van f 453.777.600, tegenover een opbrengst van f 510.738.000; makende een excedent van pl.n. f 60.000.000.

Bij de groote sommen, die hier in het spel zijn, en de risico's van allerlei aard, die, in het groote tijdsverloop, dat ons nog scheidt van de definitieve uitgifte der landen, zeker zullen optreden, schijnt een marge tusschen kostprijs en opbrengst van ruim

10 pCt. niet overdreven, in het bijzonder, indien men in acht neemt, dat er nog op verschillende uitgaven moet gerekend worden, waarop ik straks terugkom.

Op één belangrijk punt, dat van groot gewicht is voor de waardebepaling worde hier de aandacht gevestigd.

Herhaalde malen, in het bijzonder door den heer Albarda bij de discussie over de Zuiderzeewet, is er op aangedrongen, dat men de droog te leggen gronden niet zal vervreemden, doch dat men deze in het bezit der gemeenschap zal laten, om hen in den een of anderen vorm van pacht aan de landbouwers in gebruik te geven. Genoemd Kamerlid meende zelfs, dat moest worden onderzocht, of het geen aanbeveling zou verdienen een deel der gronden door den Staat zelf te doen bebouwen, ten einde daarop agrarische proeven te nemen.

Al is m.i. de kans niet groot, dat dit laatste denkbeeld op eenigszins groote schaal zal verwezenlijkt worden, toch schijnt het mij niet waarschijnlijk, dat verkoop der gronden de eenige wijze zal zijn, om deze aan de landbouwers uit te geven. Men zal er zich echter rekenschap van moeten geven, dat elke HA. die men in het bezit van den Staat houdt, nadat deze zijn normale verkoopwaarde verkregen heeft, althans in een afzienbaren tijd, een niet onbelangrijk geldelijk verlies voor de Schatkist zal beteekenen. De rente, waarmede de grondeigenaren zich hier te lande nu eenmaal tevreden stellen is toch belangrijk lager dan de rente van het kapitaal, dat in de drooglegging wordt vastgelegd. De kans, dat het aldus in den aanvang te lijden verlies, in de toekomst zal kunnen worden terugverdiend door de toename van de waarde der gronden, schijnt vrij problematiek. De Regeering laat zich bij het aanhangige wetsontwerp niet uit over de wijze, waarop de uitgifte der gronden zal geschieden. Het zeker zeer groote meeningsverschil, dat daarbij aan den dag zal treden, blijft dus bewaard tot het tijdstip, waarop over de gronden van den Wieringermeerpolder een beslissing zal moeten genomen worden.

Het is de bedoeling, dat aan den financiëleen opzet ten goede zullen komen de inkomsten, die zullen voortvloeien uit de voorgestelde bepaling, dat in de kosten van den afsluitdam door op een nader bij de Wet vast te stellen wijze zullen worden „bijgedragen „door de provinciën, die geacht kunnen worden bij „de uitvoering” van dien afsluitdam „in meer directen zin belang te hebben.”

Het was de heer Albarda, die ook het denkbeeld van zulk een bijdrage bij de Kamerdiscussie over de Zuiderzeewet opperde en die dit belichaamde in een zonder hoofdelijke stemming aangenomen motie, waarbij de Regeering werd uitgenoodigd een onderzoek in te stellen „naar de mogelijkheid om van de „provinciën aan de Zuiderzee gelegen en van de „grondeigenaren en anderen in die provinciën voor „zoover hun ten gevolge van afsluiting en droogmaking der Zuiderzee geldelijke voordeelen zullen te „beurt vallen, bijdragen te vorderen.”

De groote bezwaren verbonden aan een directe extra-heffing op het grondbezit, dat van den afsluitdam zal profiteeren, heeft de Regeering blijkbaar hiervan doen afzien. Want hoezeer men ook overtuigd moege zijn, dat de gronden in Noord-Holland en Friesland in waarde zullen toenemen, indien de boezemwateren van uit het zoute IJsselmeer zullen versocht worden, zoo zou de heffing van een „betterment tax” moeilijk kunnen geschieden zonder een algemeene herziening van de belastbare opbrengst van al die gronden. Daarbij mag ook wel de vraag in overweging genomen worden, of het op de markt brengen van de drooggemaakte Zuiderzeegronden niet een algemeene verlaging der grondprijzen zal veroorzaken, die eenigszins zou kunnen opwegen tegen die verwachte waardevermeerdering.

Zelfs de kans, dat de voorgestelde zooveel eenvoudige

diger regeling, waarbij alleen de provinciën zullen bijdragen, inderdaad tot een praktisch resultaat zal leiden, schijnt mij gering.

Tot nog toe zijn zulke regelingen in analoge gevallen of niet tot stand gekomen of tamelijk wel een doode letter gebleven. Meent men bijv. dat men er toe zal kunnen komen van de provincie Noord-Holland na het maken van den afsluitdam nog een extra-bijdrage te heffen, omdat dan de Zuiderzeedijken aan minder golfslag zullen zijn blootgesteld, indien men er zich rekenschap van geeft, dat dit gewestelijk bestuur na den watersnood van 1916 een groot waterschap heeft opgericht, dat een bedrag van f 29.000.000 heeft uitgegeven (waarin het Rijk slechts weinig heeft bijgedragen), waarvan de interest nog lange jaren op de grondeigenaren drukt?

Twee onderwerpen, die met de Zuiderzeewerken in nauw verband staan, zijn nog onbesproken gebleven, namelijk: de maatregelen noodig voor de belangen van 's lands defensie en de tegemoetkoming, te geven aan de Zuiderzeeevisschers.

Beide onderwerpen zijn in afzonderlijke wetten geregeld, die in het Parlement behandeld zijn, kort voor het uiteengaan der Kamers. Vallen zij dus buiten de wetsontwerpen, waarop deze mededeeling betrekking heeft, toch schijnt het wel van belang een oogenblik bij deze regelingen stil te staan.

In de Zuiderzeewet van 1918 werd bepaald dat de verdedigingswerken, die noodig zouden blijken, ten gevolge van het maken van den afsluitdam en van de droogmakingen bij afzonderlijke wet zouden worden vastgesteld, die ook zou bepalen, hoe deze werken zouden worden gefinancierd.

Reeds in het zittingsjaar 1919-'20 werd dit wetsontwerp ingediend, dat niet voor Juni 1925 in behandeling kwam.

In beide Kamers heeft dit ontwerp bestrijding gevonden bij hen, die elke uitgaaf voor 's lands defensie uit den booze oordeelen. Het is echter met groote meerderheid aangenomen.

Volgens deze wet zullen er aangelegd worden versterkingen om den afsluitdam te verdedigen en de daarin gelegen sluizencomplexen te beschermen. Verder moeten er voorzieningen getroffen worden, om deze sluizen voor inundatie-doeleinden te kunnen bezigen en om het verder benoodigde inundatiewater langs het Noordzeekanaal te kunnen aanvoeren.

Ook moet er voorzien worden in de bewapening der versterkingen. In 1918 werden al deze militaire werken zeer globaal begroot op f 20.000.000.

Gedurende 12 jaar, gerekend van 1926 af, zal er jaarlijks f 200.000 ten laste van de Oorlogsbegroting gebracht worden, ten einde de rente te dekken van het voor de defensiewerken noodige bedrag, dat uit het Zuiderzeefonds (waarover nader) zal moeten worden geput. Deed men dit niet, dan zouden de militaire uitgaven op bedenkelijke wijze oploopen en op het oogenblik, dat de Zuiderzeegronden aan de markt komen een belangrijk deel van hun opbrengst verslinden.

Het is de bedoeling de defensiewerken zoo laat mogelijk te maken. Eenige zullen echter betrekkelijk spoedig ter hand moeten genomen worden, daar zij noodzakelijk in verband met de waterstaatswerken moeten worden uitgevoerd.

Veel meer discussie dan door dit wetsontwerp, werd uitgelokt door het door den Minister van Waterstaat ingediende ontwerp „tot regeling der tegemoetkoming aan de Zuiderzeeevisschersbevolking, enz. wegens de schade, welke de afsluiting der Zuiderzee hun mocht berokkenen.”

Aanvankelijk was in de Zuiderzeewet voorgeschreven, dat deze aangelegenheid zou geregeld worden bij Algemeenen Maatregel van Bestuur. Op uitdrukkelijk verlangen der Tweede Kamer is echter regeling bij de wet verplichtend gesteld. Aan de hand der discussiën over het ontwerp, dat ter voldoening dezer

verplichting is ingediend, is de vraag gewettigd, of een keurslijf van wettelijke bepalingen voor een materie als deze niet te eng is. Feitelijk is er toch niets met zekerheid te voorspellen omtrent den invloed, dien de uitvoering der Zuiderzeewerken op de welvaart der visschersbevolking zal uitoefenen. Niemand kan bijv. voorspellen, of de vischvangst op het IJsselmeer een loonend bestaan zal kunnen opleveren. Zou daar inderdaad na eenige jaren van overgang, een rijke vischstand optreden, dan zou het niet noodig zijn, voor de visschersbevolking een geheel anderen werkkring te zoeken, en zou het zwaartepunt der regeling kunnen gelegd worden op ondersteuning of hulp in bedrijfsschade gedurende de overgangsjaren. Men onderschatte toch de bezwaren niet, verbonden aan het scheppen van een nieuwe bron van bestaan voor een bevolking, die sedert ontelbare generaties het vischerijbedrijf beoefend heeft.

Gelukkig is gedurende de behandeling in de Kamer het ontwerp elastischer geworden; bovendien heeft de Minister toegezegd, dat, indien zulks mocht noodig blijken, wijzigingen niet achterwege zouden blijven. Veel zal ook overgelaten worden aan een centrale commissie, die omtrent de ondersteuning en alles wat in het belang der bevolking zal moeten gedaan worden, van advies zal moeten dienen.

Hoeveel millioenen deze steunregeling zal vereischen is moeilijk te zeggen. Noch de Minister, noch een der Kamerleden heeft zich aan voorspellingen gewaagd!

Eindelijk rest mij nog een en ander mede te deelen over het Zuiderzeefonds, een instelling, die bij de discussiën over de beide, zoeven besproken wetsontwerpen, tot tal van misverstanden aanleiding heeft gegeven.

De Zuiderzeewet zegt, dat de kosten der waterstaatswerken, waarvan de aanleg bij die wet bevolen wordt, zullen gebracht worden „ten laste van een „fonds, dat nader bij de wet zal worden ingesteld.” Alle andere uitgaven, zooals die voor de defensie en voor de tegemoetkoming aan de Zuiderzeebevolking behoeftend niet per se uit dit fonds bestreden te worden.

Bij de wet van 20 Dec. 1918 is aan het voorschrift der organieke wet voldaan. Er is toen bepaald, dat alle uitgaven, die met de droogmaking der Zuiderzee verband houden (dus ook die voor defensie en visschersbevolking) uit het fonds zouden bestreden worden, waarin de vroeger reeds vermelde bijdrage van f 2.000.000 uit de gewone staatsbegroting zou gestort worden, doch dat overigens door leening zou worden aangevuld.

Bij het afzonderlijke wetsontwerp, dat het Zuiderzeefonds regelt, is het stelsel, om alle uitgaven, die met de droogmaking onmiddellijk of middellijk in verband staan, uit dit fonds te bestrijden, behouden.

Thans wordt echter bepaald, dat aan het fonds zullen vergoed worden:

1o. de bijdrage, die volgens de wet ten behoeve der defensie-uitgaven uit de staatsbegroting zal gekweten worden (aanvankelijk f 200.000 per jaar).

2o. een bijdrage uit de gewone staatsbegroting ter goedmaking van het geldelijk nadeel, voortvloeiende uit de vervroegde droogmaking van den Wieringermeerpolder;

3o. de kosten van den afsluitdam, die voor de helft uit „gewoon”, voor de wederhelft uit „buitengewoon” zullen bestreden worden;

4o. de uitgaven voortvloeiende uit de tegemoetkoming aan de visschersbevolking.

Feitelijk zullen dus alleen de kosten der droogmakingen uit het fonds betaald worden.

Het is, zooals de Memorie van Toelichting zegt, „ter wille van de overzichtelijkheid”, dat men begint met alle uitgaven ten laste van het fonds te brengen, terwijl dan vervolgens uit de gewone be-

grooting de bedragen gerestitueerd worden, die niet op het fonds mogen drukken.

Onwillekeurig vraagt men zich af, of het niet eenvoudiger ware geweest, indien men zich uitsluitend bepaald had tot die uitgaven, die blijvend, totdat de drooggemaakte gronden aan de markt komen, op het fonds mogen drukken. Intusschen is dit slechts een quaestie van boekhouding.

Vast staat dat bij dezen nieuwen opzet allerminst getracht is, de lasten van het tegenwoordige geslacht te verlichten. Men kan Minister Colijn den lof niet onthouden, dat hij ook bij deze financieele regeling, geen kunstgrepen heeft angewend, om het huidige budget te doen sluiten. Integendeel; men zou zelfs de stelling kunnen verdedigen, dat er zonder bezwaar eenige grootere lasten op de toekomst zouden kunnen gelegd worden, in het bijzonder indien men er zich rekenschap van geeft, dat door het in cultuur brengen van zulk een groote uitgestrektheid gronds de draagkracht van Nederland niet onaanzienlijk zal versterkt worden.

Het is te hopen, dat de Zuiderzee-ontwerpen onmiddellijk na den derden Dinsdag van September op de agenda der Tweede Kamer zullen gezet worden. Voor Januari kunnen zij dan nog in het Staatsblad komen. Dan zullen de werken in 1926 met groote kracht moeten worden aangevat, opdat het programma, dat de Regeering ontvouwd heeft, zal kunnen worden uitgevoerd. Het uitstel, hoe betreurenswaardig ook in menig opzicht, heeft het voordeel gehad, dat de dienst der Zuiderzeewerken alle details van de werken, die het eerst moeten worden ter hand genomen, ter dege heeft kunnen bestudeeren en dat nu de behandeling der wetsontwerpen betreffende de defensie en de tegemoetkoming aan de visschersbevolking, die feitelijk aan een behandeling der hoofdzak moesten voorafgaan, en die bij een nieuwe Kamer nog wel eens moeilijkheden had kunnen opleveren, thans achter den rug is.

Dan zal in Januari het woord zijn aan de technische staf, onder leiding van den Directeur-Generaal Wortman, die het groote werk zal moeten uitvoeren.

Moge deze dienst beantwoorden aan de hooggespannen verwachtingen, die er van gekoesterd worden. Gedurende lange jaren zal deze dan werken moeten uitvoeren, waarvan ons vaderland de wedergade nog niet gezien heeft!

H. A. VAN YSSELSTEYN.

's-Gravenhage, Juli 1925.

DE ZESDE N.I. JAARBEURS EN JAARMARKT TE BANDOENG (20 JUNI—5 JULI 1925).

De heer S. A. Reitsma te Bandoeng schijft ons:

De zesde Bandoengsche jaarbeurs en jaarmarkt behooren weer tot het verleden. Op Zondag 5 Juli werd zij uitgeluid, zoodat thans het oogenblik geacht kan worden daar te zijn, om aan de instelling en de bereikte resultaten eenige woorden te wijden.

Reeds in zijn openingsrede op 20 Juni gewaagde de Directeur van Gouvernementsbedrijven, ir. P. A. Roelofsen, van den belangrijk groter toeloop van exposanten dan in vorige jaren, grootendeels gevolg van den opbloei der cultures en van het daardoor geleidelijk verdwijnen der malaise in het zakenleven. Inderdaad was dit jaar bij den aanvang reeds alle voor de jaarbeurs en -markt bestemde ruimte met uitzondering van een tweetal kleinere kiosken volgeboekt en liet het zich aanzien, dat zich nog wel eenige nakomers zouden aanmelden, waarvoor dan een gaatje gezocht moest worden.

De verwachtingen, in de in majeur gehouden rede van den bedrijvendirecteur tot uitdrukking gekomen, zijn volledig in vervulling gegaan. De exposanten waren bijna zonder uitzondering meer dan tevreden over de bereikte resultaten, gevolg zoowel van het groote bezoek, van de verhoogde koopkracht van het publiek als van de belangstelling van den import-

handel. Wat het bezoek betreft zoo kan de verhoogde belangstelling uit de volgende cijfers blijken:

	Totaal betalende bezoekers	Gemiddeld per dag
1920 1e jaarbeurs (duur 23 dagen)	58220	2531
1921 2e " " (" 23 ")	75734	3293
1922 3e " " (" 23 ")	95024	4131
1923 4e " " (" 16 ")	78843	4928
1924 5e " " (" 16 ")	124369	7767
1925 6e " " (" 16 ")	146348	9147

Deze getallen spreken te meer waar de entréeprijzen de laatste jaren niet gewijzigd werden.

Voor het jaarbeursbestuur is deze gang van zaken ongetwijfeld een groote verheugenis. Opgezet in de naoorlogsjaren als zuivere jaarbeurs bleek reeds zeer spoedig dat als gevolg van de bijzondere koloniale verhoudingen een dergelijk instituut geschoeid op Europeeschen voet geen toekomst had. Moeilijke tijden braken toen aan, te moeilijker waar de pers in de najverige kuststeden trachtte om het zwakke leven geheel dood te drukken; geen gelegenheid liet men voorbijgaan om de ontwikkelingsvoorwaarden van het jonge instituut aan te tasten. In kortzichtigheid werd niet geredeneerd: hoe kunnen we de kiemen ten bate van Indië tot ontwikkeling brengen, doch wel hoe kunnen we die zoo spoedig mogelijk vernietigen.

Ondertusschen zette het jaarbeursbestuur tastend en zoekend zijn taak voort. De beurs werd geïnternationaliseerd, er werd een markt aan verbonden, demonstraties op velerlei gebied werden georganiseerd evenals tentoonstellingen en ook gemakkelijkheden. In de statuten kwam dit duidelijk tot uitdrukking, zoo lezen we in artikel 3 als doelstelling: bevordering van de belangen der N.I. nijverheid en handel door a. het houden van jaarbeurzen te Bandoeng, b. het organiseren van jaarmarkten en tentoonstellingen aldaar, c. enz. Natuurlijk lokte dit streven om de veelzijdigheid te verhoogen weer nieuwe critiek uit en werd telkens weer van „mislukking” gesproken, indien een der vele onderdeelen in een bepaald jaar minder tot zijn recht kwam. Doelbewust werd echter verder gearbeid tot eindelijk dit jaar het doode punt gepasseerd werd.

Soortgelijke instellingen als de herleeft Soerabaiasche jaarmarkt — de oude Passer Malem — en de Bataviasche Passer Gambir konden profiteeren van de ervaringen in Bandoeng opgedaan en behoeften daardoor heel wat minder leergeld te betalen. Een troost voor Bandoeng is echter ongetwijfeld, dat de buitenlandsche deelname, speciaal de Nederlandsche, dit jaar zoo'n succes bleek, dat van de zusterinstellingen, die tot nog toe het Bandoengsche werken medelijgend hadden aanschouwd, de suggestie uitging om voortaan voor gezamenlijke rekening in die richting te werken — iets waarvoor in principe natuurlijk zeer veel te zeggen valt.

Over het bezoek aan de 6e jaarbeurs werd reeds gesproken, evenals over de bezetting der stands, waarbij ook het gouvernement — de grootondernemer hier te lande bij uitnemendheid — natuurlijk goed vertegenwoordigd was. Met name was dit laatste het geval bij de electriciteitstentoonstelling, waar echter enkele groote firma's de gelegenheid voorbij lieten gaan om de electriciteitsidee, welke hier nog in hare windselen ligt, doch ongetwijfeld groote toekomst heeft, te propageeren. In zijn openingsrede wees de heer Roelofsen op deze houding, welke uitvloeisel was van den wensch om *dadelijke* resultaten te zien.

Naast de electriciteitstentoonstelling was de fototentoonstelling van groot belang. De Kunstkring en de Preanger Amateur Fotografenvereniging hadden in het z.g. „Australisch paviljoen” een keurcollectie van internationale foto's bijeengebracht, welke zelfs de bewondering van den hoofdredacteur der Semarangsche „Locomotief” afdwong, een collectie zó schitterend als nog nimmer in het verre Oosten werd bijeengebracht.

Ook andere tentoonstellingen hadden veel belang-

stelling o.a. de bakkerij- en patisserie-tentoonstelling, bedoeld als eerste schrede om het hotelwezen in de sfeer van de jaarbeursidee te trekken.

Evenals vorige jaren was de inheemsche nijverheidsexpositie weer georganiseerd door de afdeling „Handel” van het Departement van Handel, Landbouw en Nijverheid, een duidelijke verbetering van het ten vorigen jare reeds bereikte viel te constateren.

Eén feit van beteekenis was verder dat de Bandoengsche Middenstandsvereniging in een collectieve expositie in één der loodsen, liet zien wat hare leden in den handel brachten.

De *clou* was echter wel de z.g. Hollandsche afdeling, ondergebracht in twee afzonderlijke loodsen. Op keurige wijze behartigde hier de heer W. C. A. van der Hoeven de belangen der Europeesche firma's, welke zich daarvoor bij zijn jaarbeursagentschap in de Jacob van der Doesstraat 20 in Den Haag hadden aangemeld. Het succes dezer Hollandsche inzending, de mate harer belangrijkheid kan het best blijken uit de pogingen der beide zusterverenigingen te Batavia en Soerabaia om tot aansluiting te komen. Inderdaad openen zich, zooals te Bandoeng voorzien werd, in die richting groote perspectieven.

Natuurlijk zijn er ook bij deze zesde jaarbeurs weder leerings opgedaan, het jaarbeursbestuur is zich wel degelijk bewust dat er nog vele onvolmaaktheden waren en dat men nog lang niet is, waar men moet wezen. Men heeft echter ook het gevoel gekregen, dat men op den goeden weg is, hetgeen terecht werd ingezien door den redacteur van den „Indische Financier”, den heer M. A. J. Kelling, die in een waardeerend en hooggestemd artikel van de Soerabaiasche „Indische Post” van 27 Juni j.l. schreef: „Er komt lijn in het jaarbeurswerk”.

Inderdaad is dit het geval, hetgeen zeker zal blijken op de zevende jaarbeurs, welke van 26 Juni tot en met 11 Juli 1926 gehouden zal worden, een jaarbeurs, waaraan een inheemsche landbouwtentoonstelling met alles hetgeen daaraan annex is, verbonden zal worden.

We mogen daarbij den wensch uitspreken, dat met de resultaten der afgelopen periode voor oogen de Indische pers zal medewerken, om het belanglooze streven van het Bandoengsche jaarbeursbestuur in vervulling te doen gaan, het bevorderen van handel en industrie ten bate van Holland en van Indië beide.

Bandoeng, 6 Juni 1925.

S. A. REITSMA.

DE INVLOED VAN DE VERHOOGDE INVOER-RECHTEN OP HET THEEVERBRUIK IN NEDERLAND.

De heer F. H. de Kock van Leeuwen schrijft ons:

Doordat in het artikel onder bovenstaanden titel in het nummer der vorige week de cijfers op onverklaarbare wijze foutief zijn samengesteld, waarvoor schrijver dezes den lezers zijne verontschuldiging aanbiedt, moeten de daarin getrokken conclusies ook eenige wijziging ondergaan. Het artikel moet als volgt luiden:

Het tijdstip is thans zowat angebroken om te kunnen beoordeelen, welken invloed de verdrievoudigde invoerrechten hebben op het theeverbruik in Nederland.

Ten einde dit aan de hand van de cijfers te kunnen nagaan, is het noodig om voor een goede vergelijking terug te gaan tot de cijfers van invoer tot verbruik van 1922. Immers reeds in September van het daaropvolgend jaar 1923 werden de plannen bekend voor verhooging dezer invoerrechten — aanvankelijk tot het viervoudige van de bestaande — met het gevolg, dat vanaf September 1923 een rush ontstond voor invoer van thee, ten einde nog te kunnen profiteren van de vigeerende lagere rechten. De cijfers van het jaar 1923 kunnen hier dus slechts ten deele dienen

voor vergelijking. Wij laten hier het staatje der invoeren tot verbruik vanaf 1922 tot Juli 1925 volgen:

Invoer tot verbruik in tons van 1000 K.G.

	1922	1923	1924	1925
Januari	689	1017	1543	238
Februari.....	843	830	1019	362
Maart	888	1313	2018	484
April	704	677	1315	425
Mei	767	546	1869 ¹⁾	512
Juni	682	684	109	562
	4573	5067	7873	2583
Juli.....	865	590	41	725
Augustus ...	746	715	201	
September ...	840	1484	161	
October	919	2183	259	
November ...	823	1693	166	
December ...	751	1287	179	
Totaal....	9517	13019	8880	

¹⁾ Verhoogde rechten.

Uit de bovenstaande tabel kan men de conclusie trekken, dat in de normale jaren 1922 tot medio 1923 de invoer tot verbruik stijgende was van gemiddeld 750 ton per maand voor het eerste halfjaar 1922 tot gemiddeld 800 ton per maand voor het geheele jaar 1922 en 850 ton per maand voor het eerste halfjaar 1923.

In September volgde de rush om zooveel mogelijk thee in consumptie te declareeren, welke beweging aanhield tot medio Mei 1924, toen het verhoogde invoerrecht van kracht werd. In die 9 maanden werd totaal ingevoerd 14.411 tons thee. Stellen wij voor dat tijdvak wederom het werkelijke verbruik van thee op 850 ton per maand, — het werkelijke verbruik is hoogst waarschijnlijk grooter geweest, omdat er geen enkele reden is om aan te nemen, dat de regelmatige toename van het theeverbruik zich niet heeft voortgezet ook in het 2e halfjaar 1923 en in de eerste maanden van 1924 — dan werd er in die 9 maanden een hoeveelheid van 6760 ton thee meer ingevoerd dan verbruikt, welke hoeveelheid eerst in de volgende maanden zou komen in de theekopjes van het publiek in Nederland. De detailprijzen — na de invoering van de verhoogde rechten — stegen eerst zeer langzaam, waardoor het verbruik niet te zeer belemmerd werd en het publiek geleidelijk aan de zooveel hogere rechten en de hogere prijzen leerde wennen. Intusschen valt deze periode samen met de sterke stijging van de prijzen voor thee op de wereldmarkten, welke stijging haast niet tot evenredige verhooging heeft geleid van de detailprijzen, omdat de meeste grootere pakkers op flinke voorraden zaten, die tot lagere prijzen ingekocht waren. Op het laatst van het jaar 1924 en in het begin van 1925 is het niveau van de marktprijzen weder teruggevallen tot het niveau van een jaar geleden.

Het hogere prijsniveau voor detailthee is dan ook geheel op rekening te stellen van de verhoogde invoerrechten.

Na Mei 1924 zien we de invoeren tot verbruik inzakken tot nagenoeg niets — Juli 1924 wijst slechts 41 ton invoer aan — om niet dan zeer geleidelijk toe te nemen tot een cijfer van 725 ton in Juli 1925. In die 14 maanden dus, is er, zooals de tabel aangeeft, in totaal ingevoerd 4424 ton.

Verbruikt is er echter in dat tijdvak veel meer, en waar de vooraf ingeslagen voorraden thans geheel verdwenen zijn, moet bij die hoeveelheid van 4424 ton nog gerekend worden de hier te voren genoemde surplus-voorraad van 6760 ton. In totaal geeft dit dus 11184 ton verbruik in 14 maanden of een maandgemiddelde van nog geen 800 ton.

Ten einde de conclusie nu juist te stellen, mag deze 800 ton niet gesteld worden tegenover het maandgemiddelde van vóór de invoering der hogere rechten. Het verbruik is toch naar alle waarschijnlijkheid niet in eens teruggelopen van 850 tot 800 ton. Deze teruggang heeft geleidelijk plaatsgevonden,

zoodat het werkelijke verbruik in de eerste maanden na de invoering grooter en in de laatste maanden veel minder is dan het gemiddelde van 800 ton per maand. Het cijfer van den invoer tot verbruik over Juli j.l. ad 725 ton zal dus niet ver onder het werkelijke verbruik gelegen zijn. Als dit aangenomen mag worden, dan staat tegenover een verbruik van 850 ton of meer in de maanden vóór de invoering der hoogere rechten een tegenwoordig verbruik van ongeveer 725 ton, *een vermindering van niet minder dan 15 pCt. van het thee-verbruik in Nederland.* Wij moeten tot de jaren 1919 en 1920 teruggaan, om een gemiddeld verbruik van 700 á 750 ton thee per maand terug te vinden, waarbij nog opgemerkt dient te worden, dat het accres van de bevolking van Nederland in de laatste jaren, dat uitteraard ook als gevolg heeft een toename van het thee-verbruik, niet in aanmerking werd genomen.

Ziedaar dus het directe gevolg van een rechten-verhooging met 200 pCt. of met 50 cts. per K.G., want deze slotsom is waarlijk niet erger gemaakt dan zij in werkelijkheid is.

Aan de hand van bovenstaande conclusie is het thans ook op te maken, dat de fiscus tengevolge der verhooging der invoerrechten met 200 pCt. in werkelijkheid slechts 130 á 140 pCt. meer ontvangt dan bij de vroegere invoerrechten.

Immers bij een maandverbruik van gemiddeld 900 ton thee — welk grooter verbruikscijfer veilig als uitgangspunt mag worden aangenomen, indien de geleidelijke toename van het verbruik niet ware onderbroken door een verhooging der detailprijzen als gevolg van de verhoogde invoerrechten — zou de Schatkist op basis der vroegere rechten 2,7 miljoen gulden per jaar hebben ontvangen, welke inkomsten door *verdrievoudiging* der rechten, op basis van het *tegenwoordige* verbruik, gekomen zijn op niet meer dan 6½ miljoen gulden.

De Regeering verwachtte indertijd een verhooging der invoerrechten op thee tot f 1,— per K.G. een meerdere bate voor de Schatkist van 7 miljoen gulden. Dit cijfer wordt tot tegen de 5 miljoen teruggebracht, doordat de rechten in stede van tot het viervoudige slechts tot het drievoudige der bestaande verhoogd werden. Op basis van het tegenwoordige verbruik blijven de meerdere inkomsten beperkt tot het verschil van bovengenoemde bedragen van 6.5 en 2.7 miljoen, dus ongeveer 3¾ miljoen gulden of ongeveer 1 miljoen minder dan de raming, terwijl bovendien aan den afzet van ons koloniaal product, dat hier in hoofdzaak gebruikt wordt, groot nadeel is toegebracht. D. K. v. L.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

HET LOT VAN DE ZLOTY.

Dr. R. Kerschagl te Weenen schrijft ons:

De beweging van de Poolsche Zloty werd weliswaar, nadat zij tegen het einde van Juli ongeveer gedurende een week schommelingen had vertoond, door een doeltreffende interventie tot stilstand gebracht, nadat gedurende eenige dagen de Zloty zelfs aan die Europeesche beurzen, waar zij genoteerd wordt, uit de officieele notering was geschrapt. Reeds in het begin der tweede week van Augustus is echter opnieuw een dalende beweging begonnen, welke des te dreigender is, daar de redenen voor de koersdaling van de Zloty geenszins voorbijgaande moeilijkheden of zuiver geldpolitieke problemen zijn, doch dieper schijnen te liggen, voortvloeiende uit den toestand der geheele Poolsche volkshuishouding, zoodat de situatie ernstig en zeer gevaarlijk schijnt. De balans der Bank van Polen vertoont de laatste maanden, gelijk uit onderstaande tabel blijkt, een zeer aanzienlijke vermindering der deviezenvoorraden, welke in het tweede kwartaal 1925 bijna de helft van den eind April opgevoerden voorraad heeft bedragen.

Tegenover een deviezenvoorraad van 216 miljoen Zloty op 30 April staat er een van slechts 120 miljoen op 10 Juli. Deze snelle vermindering van den deviezenvoorraad valt des te meer op, daar de Poolsche Staat in het eerste kwartaal 1925 in de Vereenigde Staten een leening van 50 miljoen dollar, derhalve rond 250 miljoen Zloty heeft aangegaan, welke hij, volgens Poolsche mededeelingen, grootendeels reeds heeft opgebruikt. Dit geschiedde echter niet tot betaling van schulden aan het buitenland, doch, gelijk overigens reeds van het begin af het plan was, in de eerste plaats ter dekking van het begrotingstekort. Hierbij valt het zeer op, dat de Staat, welke volgens de gepubliceerde gegevens evengenoemd deficit in de afgelopen maanden van 1925 te dekken had en dit natuurlijk slechts door verkoop van dollars tegen Zloty doen kon, hierdoor geen vermeerdering van den metaal- of deviezenvoorraad der Poolsche Bank heeft bewerkt. Derhalve is gedurende de laatste maanden behalve de deviezenvoorraad van den Staat, in zooverre deze uit de Amerikaansche leening voortvloeit, ook het reeds vermelde gedeelte van den deviezenvoorraad der Bank Polski door de volkshuishouding verbruikt. Een overzicht van de veranderingen in laatstgenoemden voorraad volgt hieronder:

Deviezenvoorraad der Bank van Polen. (In miljoen Zloty)

		Verandering t. o. v. de voorafg. maand
Einde December 1924...	269.1	—
„ Januari 1925...	242.1	— 27.0
„ Februari 1925...	206.3	— 35.8
„ Maart 1925...	259.4	+ 53.1
„ April 1925...	216.1	— 43.3
„ Mei 1925...	172.5	— 43.6
„ Juni 1925...	119.8	— 52.7

De Staat zag zich genoopt, de Amerikaansche leening op te nemen, omdat hij in den aanvang van 1925 het bij de wet gestelde maximum van het hem door de Bank te verlenen crediet, nl. 50 miljoen Zloty, bijna bereikt had. Uit de gepubliceerde balansen blijkt dan ook, dat hij in Maart de opgenomen voorschotten uit de Amerikaansche leening geheel heeft afgelost. Reeds op 10 Mei had hij echter het maximum al weder bereikt en eerst toen in Juni de Zloty op eenige beurzen schommelingen vertoonde, is hij met de gedeeltelijke vermindering dezer voorschotten begonnen, welke 10 Juli van rond 50 op rond 42 miljoen Zloty waren gedaald. Voor zoover zulks uit de balansen der Bank Polski valt na te gaan, heeft een biljettenuitgifte direct ten behoeve van den Staat niet plaats gevonden. Het is opmerkelijk, dat op 20 Februari in plaats van den post „Trésor, avances sans intérêts” de post „Avances à l'Etat” optrad, waarin naar het schijnt, die posten zijn samengevat, welke, streng *juridisch* genomen, in den zin der statuten als voorschotten aan den Staat moeten worden opgevoerd. De circulatie is niet onaanzienlijk verminderd, doch de saldi in rekening-courant zijn vrijwel in denzelfden omvang gestegen. De omloop bereikte zijn maximum einde April en vertoont sindsdien een, zij het ook schommelende, toch duidelijk dalende beweging. Intusschen heeft de Poolsche Minister van Financiën van de hem verleende bevoegdheid gebruik gemaakt, niet slechts pasmunt, doch ook staatspapiergeld in kleine coupures, dat voorloopig de rol van de pasmunt zal vervullen, uit te geven. (Circulaire der Bank Polski van 12 Juli). Weliswaar was de Minister van Financiën reeds sedert 24 April 1924 tot de uitgifte dezer kleine coupures gemachtigd, doch practisch gebruik, en weliswaar niet alleen van de uitgifte van biljetten van 1 en 2 Zloty, doch ook van 5-Zloty-biljetten, heeft de Minister hiervan eerst in het tweede kwartaal 1925 gemaakt. Dit papieren geld moet weliswaar t. z. t. tegen zilveren munten worden ingewisseld, naarmate de aanmunting daarvan voortgang vindt. Juiste cijfers

over den omvang van deze uitgifte van klein geld zijn op het oogenblik niet aanwezig. Volgens de laatste berichten zou einde Juni ongeveer 130 miljoen, grotendeels in den vorm van kleine biljetten, uitgegeven zijn.

Al plaatste Polen in Januari 1924 zijn muntwezen op de goudbasis, al stelde het een nieuwe munteenheid vast en sprak het zelfs van hervatting van de inwisseling der bankbiljetten binnen afzienbaren tijd, toch werd het deviezenverkeer nog streng gerelementeerd. De desbetreffende voorschriften werden door de nieuwe deviezenverordening van 24 Juni 1925 nog verder verscherpt en hierop zijn de laatste dagen van Juli nog weer nieuwe beperkende voorschriften gevolgd. Een buitenlander, welke in Polen vreemde deviezen verkoopt, verkrijgt daardoor en vrij tegoed in Zloty. Hij kan echter dit tegoed niet zonder meer weer in deviezen omzetten. Verzending van deviezen uit Polen is afhankelijk van de goedkeuring der douane-autoriteiten en bovendien is het vrije arbitrage-verkeer den Poolsche banken slechts tot een maximum van 15.000 Zloty per dag, of de tegenwaarde daarvan, toegestaan. Het verrichten van dergelijke transacties is slechts den z.g. Deviezenbanken geoorloofd. De eigen onderdanen zijn zoowel in het overmaken van Zloty aan een buitenlander als ook bij het aankopen van deviezen, verplicht tevoren de goedkeuring eener Deviezenbank aan te vragen. De oorspronkelijk weliswaar niet rechtens, maar toch feitelijk toegestane gunst, de hiertoe noodige documenten eerst later over te leggen, werd in den laatsten tijd nauwelijks meer verleend en het onderzoek naar het doel, waarvoor de vreemde betaalmiddelen noodig waren, zoo rigourens mogelijk doorgevoerd. De deviezenvoorschriften worden zoo streng gehandhaafd, dat sedert den eersten Augustus gemiddeld nog slechts 1/15 à 1/12 der aangevraagde bedragen wordt toegewezen. De vrije bedragen zijn uiterst gering en beloopt in het algemeen voor de verschillende doeleinden, waarvoor zij moeten worden aangewend, slechts 100 Zloty. Slechts uit het buitenland komende chèques, ten gunste van in Polen woonachtige personen, kunnen in de origineele valuta zonder meer worden uitbetaald. De oorspronkelijk op 1000 goudfrancs vastgestelde vrije grens voor het meenemen van valuta, enz. is tot 100 Zloty verminderd. De wijzigingen, die in den jongsten tijd in het deviezenverkeer met Polen zijn ingetreden, vloeien veel minder voort uit de veranderingen, welke in den laatsten tijd zijn aangebracht, dan wel uit de rigoureuze handhaving der reeds bestaande voorschriften. De deviezenbanken zijn bevoegd, dagelijks hoogstens 50.000 Zloty aan het buitenland te verkopen; gegeven de algemeene situatie worden deze bepalingen echter aangewend om bevoorrechte klanten althans bescheiden deviezenbedragen tegen Zloty toe te wijzen.

De cijfers der Poolsche handelsbalans wijzen een steeds stijgend nadeelig saldo aan. Verder dan de eerste twee maanden voor 1925 zijn nog geen cijfers beschikbaar; de laatste 3 jaren vertoonen zij over de eerste twee maanden het volgende resultaat:

Januari/Februari	1923	+	10.6	miljoen	Zloty
" / "	1924	—	21.6	"	"
" / "	1925	—	109,5	"	"

(officieele cijfers van het Poolsche Ministerie van Financiën).

Ter ondersteuning van de beperkingen van het deviezenverkeer heeft de Poolsche Regeering de eerste dagen van Augustus bovendien nog de volgende maatregelen getroffen:

- Opheffing van alle tot dusverre verleende tarief-begunstigingen voor industrie-artikelen.
- Uitvaardiging van algemeene invoerverboden voor bepaalde groepen van artikelen gedurende voorloopig onbepaalden tijd.

Uit deze maatregelen dreigt voor Polen een reeks onaangenaamheden voort te vloeien met die staten,

waarmede het handelsverdragen heeft gesloten. Vóór alles zijn de invoermaatregelen daarom bedenkelijk, omdat zij, geheel afgezien van de schending van reeds bestaande verdragen, represailles van de andere staten met zich zullen brengen. De Poolsche Minister-President stelt zijn hoop op het overschot, dat de nieuwe oogst zal opleveren en dat ongeveer 300 miljoen Zloty bedragen moet, zoowel als op de op de Poolsche opslagterreinen aanwezige steenkolenvoorraden. Nu bevindt zich Polen met Duitschland echter in een uitgesproken tariefoorlog en bestaan er met de andere staten, juist door de uitgevaardigde invoerverboden en -belemmeringen, ernstige geschillen. Men moet het derhalve wel als vrijwel onmogelijk beschouwen, dat het Polen zal gelukken, tegelijkertijd aan den invoer van alle buitenlandse artikelen ernstige belemmeringen in den weg te leggen en in de buurstaten een afzetgebied te vinden voor alle ook maar eenigszins verkoopbare activa.

Een reddingsanker bezit Polen misschien in zekere mate hierin, dat het zal probeeren, opnieuw een leening in Amerika te sluiten. Intusschen heeft Polen sinds 1918 reeds buitenlandse leeningen tot een bedrag van 1600 miljoen goud-Zloty opgenomen, waarvan meer dan 1200 miljoen in Amerika, terwijl binnenlandsche leeningen slechts tot een bedrag van rond 200 miljoen goud-Zloty konden worden geplaatst. De Amerikanen hebben tot dusverre steeds met goed geld naar kwaad geld gegooid, zij het dan ook onder steeds zwaardere voorwaarden en tegen steeds hogere rente. Ook zijn de bedragen geweldig verminderd, want terwijl de V. S. in de jaren 1919—1921 leeningen van tot 200 miljoen dollar verstrekten, wilden zij bij de laatste tranche niet verder dan 50 miljoen dollar gaan. Bovendien kunnen in het buitenland opgenomen leeningen slechts voorbijgaand helpen.

Het Poolsche geldwezen dient zijn hoop vóór alles op twee dingen te bouwen. In de eerste plaats zou een gunstige beïnvloeding der handelsbalans plaats vinden, wanneer Polen er toe zou kunnen besluiten met zijn buurstaten economisch en politiek zooveel mogelijk samen te werken. Het land verkeert zeker in een moeilijke positie, daar de beide grootste aan Polen grenzende staten, Rusland en Duitschland, krachtens de gebeurtenissen der laatste jaren in Polen een natuurlijke tegenstander moeten zien. Doch een ieder, die het hoofd koel houdt, moet het duidelijk zijn, en vele Poolsche deskundigen hebben het ook met groote beslistheid uitgesproken, dat Duitschland het eenige werkelijk in aanmerking komende afzetgebied voor Polen is en dat derhalve een anti-Duitsche politiek Polen bijna langs zijn geheele Zuidgrens en dat is de eenige grens, waarlangs het in aanraking komt met landen van West-Europeesche cultuur, van deelneming aan de Europeesche economische ontwikkeling zou uitsluiten. Te hopen valt derhalve, dat binnen afzienbaren tijd een zekere wijziging zal intreden. Te meer reden is er wellicht om dit te hopen, daar de huidige minister-president, Grabski, de beste financier en het koelste hoofd is, dat Polen sedert zijn nieuwe bestaan heeft bezeten. Men noemt hem niet voor niets den Poolischen Rasjin. Hij kent wellicht het best de moeilijkheden van zijn land op administratie- en productiegebied. De vraag van de saneering van de Zloty is n.l. geen geldpolitieke kwestie meer, doch een vraag van de economische, budgetaire en handelspolitieke saneering van den Poolischen staat. ¹⁾

Dr. R. KERSCHAGL.

¹⁾ [Sinds dit artikel geschreven werd, heeft gelijk bekend, de Bank Polski op 13 Augustus haar disconto van 10 op 12 pCt. gebracht en een inperking van de aan de particuliere ondernemingen en vooral ook aan den Landbouw verleende credieten aangekondigd. — Red.]

DE RESULTATEN VAN HET HERSTELWERK
IN HONGARIJE.

II. (Slot.)

De heer K. von Buday schrijft ons:

Het is van algemeen economisch standpunt noodzakelijk, dat het herstel der staatsfinanciën — *conditio sine qua non* voor de reconstructie — gelijk-tijdig plaats vindt met den wederopbouw der geheele volkshuishouding. Aanvankelijk waren de vooruitzichten hier ongunstig. De groote opofferingen, die men zich voor het herstel van 's lands financiën in Hongarij moest getroosten, beteekenden voor het economisch leven een zwaren last, terwijl voorts de, in deflatie overgaande, stabilisatie aanleiding gaf tot moeilijkheden; geldschaarschte, hooge rentevoet, productievermindering, werkloosheid, groot aantal faillissementen, waren de symptomen van de zware malaise, die Hongarije heeft doorgemaakt gedurende deze tijden.

Men vreesde, dat deze malaise in een nog gevaarlijker crisis zou ontaarden; in den laatsten tijd worden echter de teekenen van wederopbloei van het economisch leven steeds duidelijker zichtbaar. De Regeering is, doordat een overschot op de begrooting kon worden geraamd, in staat gesteld de belastingen te verlagen en op ruime schaal investeringen te doen plaats vinden, de steden en de industrie krijgen buitenlandse credieten op langen termijn en bovendien is er een goede oogst te verwachten. Zodoende wordt ook de handels- en betalingsbalans verbeterd.

Artikel 4 van de voorloopige begrooting geeft machtiging aan den Minister van Financiën, 30 miljoen g.kr. uit de ongebruikte gedeelten der Volkenbondsleening voor productieve kapitaaldoeleinden aan te wenden. Dit is het gevolg van het belangrijke besluit van de Financieele Commissie en den Raad van den Volkenbond, waarbij deze zich vereenigden met het voorstel van den Commissaris-Generaal van den Volkenbond, Smith, en Graaf Bethlen, om de mogelijkheid te openen, de Volkenbondsleening voor productieve doeleinden te gebruiken. Dezelfde toestemming werd verleend aan Oostenrijk voor de electricatie der spoorwegen. Deze besluiten hebben de belangrijke principieele betekenis, dat men dus voortaan de Volkenbondsleening niet slechts ter dekking van het tekort der staatsfinanciën, maar, indien dit niet meer aanwezig is, ook voor investering kan aanwenden. De Commissie, die, onder voorzitterschap van den heer Ter Meulen, haar bijzondere voldoening over de resultaten van het herstelwerk in Hongarije tot uiting heeft gebracht, stelde in het vooruitzicht, dat tegen het einde van 1925 verdere bedragen uit de Volkenbondsleening ter beschikking zullen gesteld worden.

Deze 30 miljoen goudkronen vormen, met het overschot van 40 miljoen, dat het dienstjaar 1924/1925 liet, en de 12 mill., voor productieve beleggingen op de begrooting voor 1925/26 gebracht, de 82 mill. goudkronen, die bestemd zijn om het economisch leven gedeeltelijk te fructificeeren en zodoende de heerschende werkloosheid te doen verminderen. Deze bedragen worden gebruikt voor aanleg van nieuwe spoorweglijnen, voor de voltooiing van de groote havenwerken bij Budapest, voortzetting van het bouwen van kleine woningen om den woningnood te verminderen, terwijl men leening van 5 mill. g.kronen zal opnemen voor de reparatie en uitbreiding der bestaande bouwwerken. De regeering heeft reeds een voorschot van 12 mill. goudkronen verleend ten behoeve van de droogleggingswerken, welke beoogen pl.m. 80.000 HA. land bruikbaar te maken, welke tot nu toe aan overstromingen blootgesteld waren. Voor deze werken is men nu van plan een leening van \$10 miljoen uit te geven, ter aflossing van het regeeringsvoorschot en het verkrijgen van verdere mid-delen.

De Hongaarsche volkshuishouding heeft groote bedragen noodig, daar geldschaarschte en gebrek aan

kapitaal tot nu toe de hoofdoorzaken van de malaise waren. Want, hoewel de Centralen — zooals men wel eens zegt — den oorlog voor een dubbeltje gevoerd hebben, daar hun binnenlandsche oorlogsschulden door de inflatie zoo goed als geheel geannuleerd werden, toch hebben de oorlogstijden en hun gevolgen een groote verarming van het volk veroorzaakt.¹⁾

Als treffend, hoewel onvolledig beeld van het kapitaalverlies geeft de omstandigheid, dat er voor den oorlog in het tegenwoordige Hongarije in het geheel ongeveer 2½ milliard g.kronen aan deposito's aanwezig was, waartegenover in Juni 1924 slechts 80 miljoen stond. Intusschen is dit cijfer tot 294 gestegen, als gunstig gevolg van de stabilisatie. Maar de binnenlandsche kapitaalvorming kan de kapitaalbehoefte niet in de verte bevredigen, terwijl Hongarije ook vroeger geen kapitaalrijk land was. Het is een gunstig verschijnsel dat het vertrouwen in Hongarije weder gevestigd is. Als teeken hiervan kan de koers der Hong. Volkenbondsleening gelden, die, tegen 88 bij uitgifte, thans te Londen 96.5 bedraagt. Intusschen heeft zich het buitenland, hoofdzakelijk de Amerikaansche geldmarkt, voor de buitenlandse leeningen van Hongarije geïnteresseerd; zoo is onlangs de Hongaarsche stedenleening, groot \$10 miljoen, waarvan een deel hier te lande uitgegeven, met succes geplaatst en binnenkort volgt de leening van de Hongaarsche industrie groot \$5 miljoen, die ook onder gunstige voorwaarden door de industrieelen kan worden opgenomen. Door dit bedrag wordt de industrie, die groote verliezen geleden heeft door de Roemeensche bezetting, in staat gesteld productieve uitgaven te doen, de tegen hooger rentevoet opgenomen credieten af te lossen, haar productie te verhoogen en ook de Staats- en Gemeentebestellingen beter en gemakkelijker uit te voeren.

Het probleem der landbouwcredieten is slechts ten deele opgelost, doordat de regeering 22 mill. g.kronen heeft besteed om obligaties van het z.g. Financieel-Syndicaat op te koopen, waartegenover de in het Syndicaat vereenigde landbouwcredietbanken gearandeerde en hypothecair verzekerde credieten aan de agrariërs, die bijna geheel van hun vroegere schulden bevrijd zijn, verleen. De regeering zal nu deze uniforme obligatiën in het buitenland plaatsen en naar gelang verdere bedragen kunnen worden uitgegeven zullen deze finaneiele instituten in staat zijn meer credieten te verstrekken, om zodoende langzamerhand aan alle credietbehoefte te voldoen; terwijl men daarnaast door bemiddeling van trustcompagnies directe credieten uit het buitenland aan de grondbezitters geeft. Deze zijn zeer noodig, want met een rentevoet van 15—25 pCt. kunnen noch de industrieën en nog minder de landbouwbedrijven redden. Uit deze leeningen zou men kunnen concluderen, dat Hongarije te veel schulden gaat maken; dit is echter niet het geval, want indien men deze cijfers vergelijkt met vroegere leeningen, b.v. alleen van de stad Budapest, welke 300 miljoen bedroegen, dan ziet men, dat deze bedragen niet te groot zijn.

Om den buitenlanders volledige zekerheid te geven in verband met de landbouwcredieten heeft men de wet op de grondhervorming in dien zin veranderd, dat het z.g. Grondhervormingsgerechtshof, daar waar de hervorming nog niet doorgevoerd is, in kort geding uitspraak deed over de vraag, in hoeverre grondbezit nog aan de hervorming onderworpen is. Is zulks niet het geval, dan is de grond met hypotheek belastbaar.

De Staat kan n.l. volgens de wet op de grondhervorming, ten eerste op grond van de vermogensafgifte in natura, ter betere verdeling van het grondbezit aanspraak maken op landerijen; door evengenoemde uitspraak werd dus de zekerheid gegeven, of een bepaald grondstuk al dan niet meer in de hervorming

¹⁾ Verg. Prof. Dr. L. v. Buday: Ungarn nach dem Friedensschluss, 1923, en idem: Travel through Hungary, 1925.

betrokken zal worden. De Staat heeft verder altijd een recht van voorkoop, ingeval een grondstuk verkocht wordt; van dit recht kan hij slechts dan gebruik maken, indien hij eerst den — ev. buitenlandschen — schuldeischer voldoet. Voorts komt thans het recht van executie ook aan den buitenlandschen schuldeischer toe, hetgeen niet het geval was voor deze veranderingen door de wet Nr. XV van 1925 werden tot stand gebracht.

Het zou te ver voeren de Hong. grondhervorming te bespreken, maar misschien is het van belang, er op te wijzen, dat men, rekening houdende met de sociale eischen, aan het agrarische proletariaat land geeft, doch bij de verdeling van het grondbezit de eischen der landbouweconomie niet uit het oog verliest, ten einde de productiecapaciteit zoo veel mogelijk te behouden.

Aan goede vooruitzichten voor den oogst ontbreekt het niet. De officieele ramingen zijn als volgt:

Granen ..... 1925: 3.242.100 ton
De middelmatige oogst van .... 1924: 2.513.300 „
Verwachte meeropbrengst: ..... 728.800 ton

Indien de graanprijzen niet omlaag gaan, beteekent dit voor Hongarije een inkomstenvermeerdering met ongeveer 100 miljoen goudkronen. Zodoende is een verdere verbetering van de betalings- en handelsbalans te verwachten.

Indien men de handelsbalans van vóór de herstelperiode met die der volgende jaren vergelijkt, ziet men, hoe zij door den oogst wordt gedomineerd en welke gevolgen de stabilisatie had:

	Import	Export	Verschil
1922	533,4	330,1	209,3
1923	423,-	338,1	84,9
1924	702,8	575,-	127,8
1924 eerste half jaar	298,1	239,9	58,2
1925 „ „ „	332,6	272,3	60,3

Als gevolg van den goeden oogst van 1923 en de toenmalige invoerverboden sluit de balans van dat jaar met slechts 84 miljoen passief, tegen 127 het volgende, het eerste hersteljaar. De export is met 70 pCt., de import met 66 pCt. gestegen, hoewel de oogst in 1924 minder goed was, maar daartegenover heeft de suiker-, tabaks- en levensmiddelen-export grootere omvang bereikt, terwijl de Hongaarsche industrie niet alleen naar den Balkan, maar ook naar de West-Europesche landen, o.a. ook naar Nederland, b.v. de trams tusschen Den Haag en Leiden, haar producten heeft afgezet. De geweldige toename van den import valt in de eindperiode van 1924 toen de invoerverboden werden opgeheven.

Hoewel het passiefsaldo over het eerste halfjaar van 1925 grooter is dan in 1924 is dit nog geen ongunstig verschijnsel, want in het begin van 1924 werden nog de verwerkte voorraden van den goeden oogst van 1923 geëxporteerd, terwijl in het eerste halfjaar van 1925 slechts kleinere hoeveelheden agrarische producten beschikbaar waren voor den export, welke voor andere artikelen toch toegenomen is. In de laatste maanden ziet men een vermindering van den import en wel hoofdzakelijk in textielgoederen, daar in de behoefte wordt voorzien uit vroeger ingevoerde voorraden, terwijl de koopkracht der consumenten ten gevolge van de malaise ook verminderd is. Een gestadige verbetering kan van den goeden oogst verwacht worden.

1 Januari 1925 is de nieuwe autonome tariefwet in werking getreden, welke tamelijk hooge invoerrechten bevat, ten gevolge waarvan het prijsniveau der importartikelen zeer hoog staat. Op grond van deze autonome tariefwet heeft Hongarije verschillende handelsverdragen gesloten, die deze hooge invoerrechten verlagen, zoo kwam o.a. met Nederland een meestbegunstigings-verdrag tot stand, dat den weg effende voor de verdere uitbreiding der handelsbetrekkingen tusschen Nederland en Hongarije, welke landen door de vroegere historische, cultureele en

vooral door de persoonlijke verbindingen der na-oorlogstijden reeds lang in contact met elkaar staan.

Verder worden nu onderhandelingen gevoerd met Oostenrijk, om tot een nieuw handelsverdrag te komen en met Tsjechoslowakije, om bestaande moeilijkheden uit den weg te ruimen; de onderhandelingen met Joegoslavië en Roemenië zijn voorloopig uitgesteld. Deze besprekingen worden door zoo talrijke factoren beheerscht, dat hun behandeling te ver zou voeren; echter moet toch op hun belangrijkheid gewezen worden, daar zij ook verband houden met de verdere ontwikkeling van het herstelwerk.

De handelsverdragen zijn bestemd om zoo ver mogelijk de nadeelen der gebiedsvermindering, waardoor de geographische en economische eenheid van Hongarije verbrokkeld werd, te compenseren. Na den wereldoorlog hebben de successiestaten zich, in hun streven naar zelfgenoegzaamheid, door kunstmatige middelen van elkaar afgesloten, hoewel zij als deelen eener vroegere eenheid op elkaar aangewezen zijn. Indien men de verschillende tariefwetten bestudeert ziet men, dat de handelspolitieke betrekkingen tusschen deze landen vaak niet veel verschillen van een tarievenoorlog. Men wordt zich er echter steeds meer van bewust, dat deze toestand, het economische gevolg der vredesverdragen, op den duur onhoudbaar is. Op grond van dit algemeen inzicht kan men er niet aan twifelen, dat de Donaulanden de noodzaak zullen erkennen van een economische samenwerking en van gelijke behandeling der wederzijdsche belangen, ten einde de toekomst en de welvaart van het Donauebeken te verzekeren.

KÁLMÁN VON BUDAY.

AANTEKENINGEN.

De Engelsche export en de druk der vreemde invoerrechten. — In de "Survey of Overseas Markets", het voorloopig rapport van het Balfour Committee, dat in Juli 1924 is benoemd om een onderzoek in te stellen naar en te rapporteeren over den toestand en de vooruitzichten van de Britsche handel en industrie, speciaal in verband met den exporthandel, wordt een poging gedaan door middel van index-cijfers de verhouding aan te geven tusschen den druk van vreemde invoerrechten in 1914 en in December 1924, zooals die naar de waarde op Britsche goederen wordt uitgeoefend. Het onderzoek werd, naar de "The Economist" mededeelt, beperkt tot 18 belangrijke buitenlandsche en imperiale markten en tot den Engelschen export van typische goederen "wholly or mainly manufactured". De waarde dezer goederen beliep ongeveer 80 pCt. van den uitvoer van fabriekaten. Met de beteekenis der verschillende groepen werd rekening gehouden en de resultaten zijn als een algemeen gemiddelde weergegeven. „Men kan aan deze cijfers”, zeggen hun samenstellers, „niet meer beteekenis hechten, dan dat zij nuttig kunnen zijn als indices voor het maken van vergelijkingen tusschen verschillende landen en verschillende jaren, wanneer men zich de basis, waarop zij zijn samengesteld, indachtig is. Op zichzelf hebben de cijfers geen beteekenis en zij zijn zuiver relatief. Geen cijfer kan een absolute aanwijzing geven omtrent het niveau van het tarief van eenig land.” De cijfers zijn als volgt:

	1914	1924
	pCt.	pCt.
Britsche Rijk:		
Britsch-Indië	2%	10½
Australië	6%	9%
Canada	15%	13%
Unie van Z.-Afrika	7½	9
Nieuw-Zeeland	8%	8½
Vreemde landen:		
Vereenigde Staten	19½	32
Duitschland	17½	10
Argentinië	24	20½
Frankrijk (en Algiers) ..	21%	12½

Japan	19¼	10¼
China	5	5
Nederland	2¾	2¾
Brazilië	88	41
België	10	8¼
Egypte	8	8
Italië	18¼	15¼
Spanje	42	37¼
Zweden	23	12¼

Het meest interessante uit de vergelijking is, dat, afgezien van Britsch-Indië, dat den protectionistischen weg is opgegaan en van de Vereenigde Staten, welke bij het tarief van 1922 al hun vorige records op het gebied van hooge protectie hebben geslagen, de tariefmuren, waar de Engelsche producten overheen moeten, in de meeste gevallen lager zijn dan in 1914.

De commissie heeft ook getracht door middel van indexcijfers de effectieve preferentie aan te geven, welke de Britsche goederen in de Dominions genieten. De cijfers volgen hieronder. Op te merken valt, dat de percentages, genoemd onder het hoofd der *ad valorem* rechten op Britsche goederen, met die van de vorige tabel correspondeeren, doch dat het misleidend zou zijn, de rechten op Britsche goederen en de preferentie bij elkander op te tellen, om het gemiddelde te krijgen van de van vreemde goederen geheven rechten. Al deze cijfers zijn nl. berekend op grondslag van Britsche fabrikaten en niet van de vaak geheel verschillende fabrikaten, welke uit andere landen naar de Dominions worden uitgevoerd.

	<i>Ad valorem</i> rechten, van Britsche goederen geheven	Preferentie boven vreemde goederen <i>Ad valorem</i>	<i>Ad valorem</i> rechten, van Britsche goederen geheven	Preferentie boven vreemde goederen <i>Ad valorem</i>
	1914 pCt.	1914 pCt.	1924 pCt.	1924 pCt.
Australië	6¼	3¼	9¼	11¼
Canada	15¼	5¼ ¹⁾ of 6 ²⁾	13¼	5¼ ¹⁾ of 8¼ ²⁾
Unie van Z.-Afr.	7¼	2¾	9	2¾
Nieuw-Zeeland . .	8¼	3¼	8¼	12

¹⁾ Boven landen, in het genot van het tusschentarif (Frankrijk, Italië, België, Nederland).

²⁾ Boven landen, vallende onder het Algemeene Tarief (Duitsland, Vereenigde Staten).

In zooverre de Britsche goederen aangaat is dus de effectieve preferentie in Canada vrijwel hetzelfde als vóór den oorlog en hetzelfde is het geval in Zuid-Afrika. In Australië en Nieuw-Zeeland is de preferentie aanzienlijk gestegen, hoewel in Australië het algemeene peil der van Britsche goederen geheven rechten ook zeer omhoog is gegaan.

De daling in het *ad valorem* percentage in vele landen is toe te schrijven aan de stijging der wereldprijzen en aan de mislukking der pogingen door middel van coëfficiënten met de stijging rekening te houden. Het nieuwe Deutsche tarief brengt voor Duitschland een verhooging. Ten aanzien der Vereenigde Staten merkt de Commissie op, „dat de tariefverhoging van 1922 niet zoo'n afstootende uitwerking op onzen uitvoer naar de V. S. gehad heeft als in sommige kringen werd verwacht.”

De crisis in den Duitschen steenkolenmijnbouw. — Naar de „Fkft. Ztg”. mededeelt heeft de Verein für die bergbaulichen Interessen (Zechen-Verband) den Rijkskanselier een memorandum overgelegd, waaraan het blad o.m. het volgende ontleent.

De wereldkolenmarkt bevindt zich in een langdurige crisis, waarvan het einde nog niet te zien is. In bijna alle steenkolen produceerende landen is het prestatievermogen van den kolenmijnbouw buitengewoon gegroeid, terwijl te zelfder tijd het opnemingsvermogen voor steenkolen is gedaald, en weliswaar niet slechts voorbijgaand ten gevolge van de algemeene depressie der industrie in alle landen, doch ook duurzaam, ten gevolge van de toenemende aanwending van olie voor scheeps- en andere doeleinden en wegens de algemeen meer zorgvuldige aanwending van alle krachtbronnen, waarbij niet slechts aan de aanwending

van waterkrachten en de voortschrijdende electrificatie, doch ook aan kolensparende stookmethoden wordt gedacht.

De productie per dag is van 379.000 ton in Januari tot 332.000 ton in Juni of met 12,35 pCt. gedaald. Nog ongunstiger heeft zich de brikettenfabricage ontwikkeld, terwijl de cokes-productie eerst in Juni een sterkeren teruggang vertoont. Even weinig verheugend is de ontwikkeling van den afzet, die van gemiddeld 320.000 ton per werkdag in Januari tot 285.000 ton in Mei terugliep. De voorraden bij de mijnen en het syndicaat hebben op het einde van Juni een omvang van rond 9.4 miljoen ton bereikt, wat ongeveer overeenkomt met de grootste maandproductie, welke tot dusverre in de geschiedenis van den Nederrijnsch-Westfaalschen mijnbouw gerapporteerd is. Het kolensyndicaat kan bij den huidige toestand geen nieuwen last meer op zich nemen en zal van een verdere vermeerdering der voorraden principieel afzien.

Naast de productie op voorraad heeft de mijnbouw in het Ruhrgebied tot inganghouding van het bedrijf nog naar een ander middel gegrepen, nl. het leggen van het zwaartepunt op den uitvoer en de verzending naar de „omstreden gebieden”, d.w.z. de streken langs de Oostzeekust en ten Oosten van de Elbe, waar het syndicaat geen monopolie heeft. De daar gemaakte prijzen liggen echter gemiddeld ongeveer 3 mark per ton, d.w.z. rond 20 pCt. onder de prijzen in het onbestreden gebied en daar zelfs deze laatste, gegeven de hooge productiekosten, nauwelijks nog één mijn winst laten, worden de verliezen op den uitvoer in het binnenland niet gecompenseerd en zijn zij derhalve op den duur ondraaglijk.

Het aantal arbeiders is van 473.000 in Januari tot 436.000 einde Juni gedaald. Op grond van den afzet in Juni komt men tot een behoefte van 92,5 miljoen ton voor het geheele jaar, waarmede een aantal van 401.000 arbeiders correspondeert, welk cijfer door het huidige aantal van meer dan 420.000 nog met 19.000 wordt overtroffen.

Van wezenlijken invloed op den noodtoestand noemt het memorandum dan den zeer hoogen belastingdruk die per ton productie van ongeveer 0.25 mark in 1913 gestegen is tot een bedrag, dat, al naar de plaatselijke toestanden, wisselt van mark 1—1.30.

Voorts is de tariefpolitiek der spoorwegen van groote beteekenis. De verschuivingen, welke vergeleken met vóór den oorlog in het kolentarif hebben plaats gevonden, (zeer sterke belasting van de kleinere en ontlasting van de grootere afstanden) hebben het den met veel geringere productiekosten werkenden Opper-Silezischen mijnen mogelijk gemaakt, belangrijke gebieden van de Zuid-Duitsche steenkolenmarkt aan zich te trekken. „Of de met ingang van 5 Mei jl. plaats gehad hebbende wederinvoering van een kusttarief, dat steeds nog aanzienlijk hooger is dan het dienovereenkomstige uit vreedestijd, den Ruhrsteenkolenmijnbouw de gehoopte vergemakkelijking van den afzet kan brengen, moet worden afgewacht. Vervolgens heeft ook de omstandigheid, dat onze wenschen naar spoedige wederinvoering der in vreedestijd in het leven geroepen uitzonderingstarieven voor steenkolen over de droge grens, evenals de in het belang der Rijnscheepvaart dringend geboden verdere verlaging der water-omslagtarieven nog niet vervuld zijn geworden, tot verscherping der afzetcrisis bijgedragen.”

Ook de sociale lasten spelen volgens het memorandum een belangrijke rol. Per verkochte ton stegen zij van 0.57 mark in 1913 tot 1.84 mark thans.

Prijsverlaging is, afgezien van het feit, dat het hoogst onwaarschijnlijk is, dat zij den afzet afdoende zou bevorderen, niet mogelijk wegens den financiëlen toestand der mijnen, Tegenover de gemiddelde opbrengst van alle soorten van 15 mark per ton, stonden aan zuivere arbeidskosten (loonen, salarissen, sociale lasten) in Juli 11,05 mark. Uit de rest moeten dan

materialen, belastingen, rente, algemeene onkosten, enz. bestreden worden, zoodat volgens het memorandum de overwegende meerderheid der mijnen nog niet eens haar afschrijvingen verdient, doch met aanzienlijke verliezen werkt.

De mechaniseering van het bedrijf is, zoover de beschikbare middelen het toelieten, doorgevoerd. Het memorandum ziet geen anderen uitweg dan loonsverlaging of verlenging van arbeidsduur bij gelijkblijvend loon.

De „Frkf. Ztg.” commentaar op dit memorandum leverend, wijst er o.m. op, dat het vraagstuk zich dus blijkbaar toespitst op den binnenlandschen prijs, die, hooger dan de buitenlandsche, door de consumenten niet meer kan worden betaald. De cijfers, welke het memorandum omtrent den huidige belastingdruk bevat, noemt het blad voor de volkshuishouding bedenkelijk, al zal nog moeten worden afgewacht, of het onderzoek, dat van Rijkswegen naar den belastingdruk wordt ingesteld, op deze gegevens niet iets zal hebben af te dingen.

Ook de opmerkingen over de technische verbeteringen hebben het blad, in verband met daarover verschenen deskundige beschouwingen, niet overtuigd.

Critiek heeft het ook op de voorgestelde remedie der arbeidsduurverlenging. De stellers van het memorandum erkennen enerzijds wel, dat hiermede productievermeerdering gepaard zal gaan, tot welke vermindering, gegeven de afzeterisis, alle aanleiding zou bestaan, doch anderzijds betoogen zij, dat het thans vooral gaat om verlaging der productiekosten. Slaagt de steenkolenmijnbouw hierin, dan zal hij zijn bedrijven kunnen uitbreiden; de hiermede verband houdende orders verhoogden de bedrijvigheid in andere industrieën en de door de werktijdverlenging overbodig geworden arbeiders kunnen elders geplaatst worden.

Hier nu constateert de „Frkf. Ztg.”, dat het rapport met zichzelf in tegenspraak is. Langdurige crisistoestand en toch vergroting der productiecapaciteit! De kolencrisis heeft, veroorzaakt door den overgang naar betere methoden van energie-aanwending, deze positieve zijde, dat zij nieuwe kapitaalbesparingen en dus nieuwe vraag naar arbeid schept. In een zoo verstandig mogelijke verplaatsing van arbeidskrachten zal, aldus het blad, de weg tot overwinning van de crisis liggen.

De koers van den Indischen Gulden.

— Na enkele beschouwingen over den terugkeer tot het goud merkt de President der Javasche Bank in zijn jaarverslag over 1924/25 het volgende op:

In overeenstemming met hetgeen hierboven in het algemeen over de positie der circulatiebanken werd opgemerkt, bracht het afgelopen jaar ook voor *De Javasche Bank* belangrijke verandering.

In verband met deze verandering acht ik het wenschelijk in de eerste plaats een beknopt overzicht te geven van de ontwikkeling der omstandigheden ten opzichte van den Indischen gulden tijdens en na den oorlog.

De volgende staat geeft den loop weer van de handelsbalans van Nederlandsch-Indië gedurende de jaren 1913 t/m. 1923 in miljoenen gulden.

Jaar.	Export.	Import.	Saldo.
1913	677.7	464.9	+ 212.8
1914	678.1	412.6	+ 265.5
1915	770.1	390.1	+ 380.—
1916	867.8	420.2	+ 447.6
1917	787.8	487.4	+ 300.4
1918	679.6	558.8	+ 120.8
1919	2.167.3	740.7	+ 1.426.6
1920	2.263.4	1.234.6	+ 1.028.8
1921	1.195.1	1.207.9	— 12.8
1922	1.148.4	761.6	+ 386.8
1923	1.376.—	647.5	+ 728.5

In elk dier jaren waren de hoogste en de laagste notering van T. T. Amsterdam als volgt:

Jaar.	hoogste.	laagste.
1913	99¼	100¼
1914	99¼	99¾

Jaar.	hoogste.	laagste.
1915	98¼	99½
1916	98	99½
1917	99½	99¾
1918	99½	99¾
1919	98¾	102
1920	99	103¼
1921	95½	99¾
1922	97¼	99¾
1923	96¼	98¼

Uit vorenstaande cijfers valt af te leiden, dat in 1913, het laatste jaar vóór den oorlog, een exportsaldo van f 213.000.000 alleszins voldoende was om den koers op Holland te houden binnen de pariteitsgrens. Daarna trad de periode van den wereldoorlog in toen het wereldverkeer in steeds toenemende mate werd bemoeilijkt en het verkrijgen en aanhouden van buitenlandsche betaalmiddelen met steeds grooter bezwaren en risico's gepaard ging, zoodat de circulatiebank niet in staat was zoo krachtig in te grijpen als zij in normale tijden placht te doen. Dezelfde omstandigheden brachten intusschen mede, dat de speciepunten belangrijk verder uit elkaar kwamen te liggen. Men kan dan ook zeggen, dat, waar de koers deze grenzen niet overschreed, ook tijdens den oorlog, de wisselkoers op Nederland geenszins teekenen vertoonde van een ontworpen betalingsbalans. Na het sluiten van den vrede konden de belangrijke voorraden van in Indië opgehoopte producten geëxporteerd worden, zoodat het exportsaldo in 1919 rees tot niet minder dan f 1.426.000.000. Ook 1920 vertoonde een exportsaldo van meer dan één milliard gulden. Het gevolg was een gunstige positie van den Indischen Gulden, die zoowel in 1919 als in 1920 gedurende een deel van het jaar agio deed boven den Nederlandschen Gulden. In 1921 veranderde de toestand in sterke mate. Toen begonnen de gevolgen van de schijnwelvaart en van het ongezone optimisme zich te doen gevoelen. De prijzen der producten vertoonden een scherpe daling, terwijl aan den anderen kant voorzien moest worden in de betaling van de abnormaal groote bestellingen, die voor een belangrijk deel met groote vertraging afgeleverd werden. Van welke beteekenis een en ander was wordt in een helder licht geplaatst door het hierboven reeds in herinnering gebrachte feit, dat de handelsbalans, die in 1919 en 1920 batige saldi van rond 1½ en 1 milliard gulden had aangewezen, in 1921 sloot met een nadeelig saldo van f 12.800.000. In den aanvang van laatstbedoeld jaar zag men dan ook reeds koersen van 95¼. Eene aanmerkelijke verbetering trad in door den verkoop van een belangrijk bedrag aan T. T.'s en wissels op Holland, welke De Javasche Bank afgaf op het goedgekweekte door den verkoop van goud en buitenlandsche saldi. In totaal werd in het boekjaar 1921/22 door De Javasche Bank ruim f 215.000.000 naar Holland geremiteerd. Geleidelijk verbeterde dan ook de koers op Holland van 95¼ tot 99¾ om daarna vrijwel constant 99¾ te blijven tot Mei 1922, toen de invloed der zoeven bedoelde remises van de circulatiebank voorbij was. Hierop volgde, tot de tweede helft van 1924, het tijdvak, waarin de Indische Gulden geen steun ondervond van een regulerend optreden van De Javasche Bank. In dit tijdvak werkten twee tegenstrijdige factoren. De eerste, in de gunstige richting, werd gevormd door de verbetering van de handelsbalans, die in 1922 een batig saldo opleverde van f 386.800.000. Daartegenover stond, dat het Gouvernement, tot gedeeltelijke terugbetaling van de vlottende schuld in Nederland, belangrijke bedragen moest remitteren. Van 1 April 1923 tot ultimo Maart 1924 werd uit dezen hoofde 150 miljoen gulden door De Javasche Bank overgemaakt. Deze tweede factor verkreeg de overhand, aangezien de betalingsbalans zich, ondanks de verbetering van de handelsbalans, nog niet had hersteld, en het vertrouwen in den Indischen Gulden geschokt was als gevolg van de moeilijke financiële omstandigheden der Regeering en van de bekende geschillen tusschen de Regeering en De Javasche Bank en tusschen de Nederlandsche en de Indische circulatiebank. De koers op Holland steeg geleidelijk en met schommelingen van 99¼ in Mei 1922, tot het hoogste punt t.w. 95¼ eind Januari 1924.

Daarna ondervond de koers steun van het langzamerhand terugkeerend vertrouwen, dat gebaseerd werd op het krachtig sterven der Regeering om tot een sluitend budget te geraken, op de aanmerkelijke verbetering van de kaspositie van het Gouvernement en op de gunstige omstandigheden voor het particuliere bedrijfsleven, met name voor de groote landbouwbedrijven. Deze omstandigheden vonden hare uitdrukking in het belangrijk batig saldo van de handelsbalans in 1923, dat f 728.500.000 bedroeg en dus het overeenkomstig cijfer van 1922 met f 341.700.000 te boven ging.

De Javasche Bank vond in een en ander den grondslag

voor hare overtuiging, dat de omstandigheden gunstig waren voor het hervatten van eene actieve politiek. In sterkere mate wellicht dan andere valuta's behoeft de Indische Gulden in sommige gedeelten van het jaar, met name in de tijdvakken tusschen de opeenvolgende exportseizoenen, een bijzonderen steun om behoord te worden voor tijdelijke inzinkingen, die hare rechtvaardiging niet vinden in de werkelijke positie van het ruilmiddel. Het is dan ook in het bijzonder in een land als Indië van zeer groot belang, dat de circulatiebank in staat zij den zooveen bedoelden steun te verleenen en de positie van het nationale ruilmiddel te beheerschen. Hierop moest derhalve de politiek van De Javasche Bank gericht zijn.

Nadat begin Juli 1924 het geschil met de Regeering was beëindigd, hetgeen uit den aard der zaak uitsluitend van psychologische beteekenis was, heeft de Bank, toen de Indische Gulden in de eerste helft van October 1924 opnieuw teekenen van verzwakking gaf, immers van 97 1/4 op 20 September 1924, was gekomen op 96 1/2 op 8 October 1924, haat rentetarieven over het algemeen met 1 pCt. verhoogd. Dit besluit gaf duidelijk te kennen, dat De Javasche Bank voornemens was eene actieve politiek ten opzichte van het nationale ruilmiddel te gaan volgen. Dit gaf aanstonds steun aan de markt; de koers verbeterde van 96 1/2 tot 97 1/8 op 17 November 1924. Hierop volgde de bekendmaking van de met De Nederlandsche Bank bereikte overeenstemming. Deze leidde tot eene verdere krachtige verbetering van den koers, die op 6 Januari 1925 bij de particuliere banken 99 1/4 werd genoteerd. Zij verschafte aan De Javasche Bank door den bekenden goudverkoop een tegoed in Nederland van f 25.000.000. Neemt men daarnaast in aanmerking de buitenlandse wissels en saldi, over welke De Javasche Bank door hare aankopen in de markt te Batavia de beschikking verkreeg, dan kan getuigd worden, dat de circulatiebank in staat is krachtigen steun aan het ruilmiddel te verleenen. Kort samengevat komt het resultaat van de gevolgd politiek hierop neer, dat een niet onbelangrijk deel van de kracht van De Javasche Bank, dat voorheen of onbenut was of voor de voorziening in de binnenlandsche credietbehoefte werd aangewend, is overgebracht naar het terrein waar de verdediging van de positie van het nationale ruilmiddel moet gevoerd worden.

De uitwerking van deze politiek was duidelijk merkbaar en zulks zonder dat De Javasche Bank hare krachten rechtstreeks door verkoopen in de markt heeft behoeven te gebruiken. Voor dit laatste bestond geen reden toen het vertrouwen in de toekomst en de wetenschap dat De Javasche Bank zou ingrijpen en daartoe de noodige middelen bezat, voldoende bleken om den koers op Holland in den tijd van omstreeks ééne maand ruim twee punten te doen verbeteren. Deze verbetering had, mede in verband met de stijging van den koers Amsterdam-Londen, verderen voortgang totdat, zooals hierboven werd vermeld, met ingang van 29 April 1925, definitief tot den gouden standaard kon worden teruggekeerd. De hierboven uiteengezette politiek maakte het aan De Javasche Bank mogelijk om, toen op 23 April 1925 een beroep op haar gedaan werd ten einde Engeland en Nederland te volgen, aanstonds aan dat beroep gevolg te geven. Hiermede is ten opzichte van het Indische ruilmiddel de normale toestand hersteld en heeft de wettelijk bestaande doch in de practijk ter zijde geschoven muntregeling hare kracht herwonnen.

Nu deze stap kon gedaan worden, zal nader, aan de hand van het eerlang te verwachten rapport van de Staatscommissie voor het Muntwezen, zijn te overwegen, welke maatregelen van monetair aard wenschelijk zullen zijn. Op een tweetal punten — t.w. de ten aanzien van de muntbiljetten te volgen gedragslijn en de uitvoering van de wet van 27 November 1919 tot verlaging van het zilveragehalte der grove zilveren munten — zal de bestaande toestand niet ongewijzigd kunnen gehandhaafd worden. De te nemen beslissingen hangen intusschen samen met het door de Regeering aan de orde gestelde vraagstuk der wenschelijkheid van muntscheiding tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië, zoodat ook omtrent dit vraagstuk eene beslissing niet zal kunnen uitblijven. Het zou geen zin hebben op het zooveen bedoelde rapport vooruit te loopen. Is dit verschenen, dan zal uit den aard der zaak gelegenheid bestaan om ons oordeel aan de Regeering kenbaar te maken. Ik beperk mij derhalve tot de mededeeling van feitelijken aard, dat de munten van het verlaagde gehalte, welke De Javasche Bank bij hare afgiften van zilver in de eerste plaats beschikbaar stelde, zonder enig bezwaar door de bevolking werden geaccepteerd en als volkomen gelijk aan de munten met het hoogere gehalte aangemerkt. Uit dit oogpunt kan dan ook tegen de handhaving en uitvoering van de wet van 1919 geenerlei bezwaar bestaan.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 4 15 Jan. '25	Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
Bel. Binn. Eff. 4 15 Jan. '25	N. Bk. v. Denem. 7 17 Jan. '24
Vrsch. in R.C. 5 15 Jan. '25	Zweedsche Rbk 5 24 Juli '25
Javasche Bank ... 4 20 Oct. '24	Bank v. Noorw. 7 8 Mei '25
Bank van Engeland 4 6 Aug. '25	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijksbk. 9 26 Feb. '25	slowakijë... 7 25 Mrt. '25
Bank v. Frankrijk 6 9 Juli '25	N. Bk. v. O'rijk. 10 24 Juli '25
Belgische Nat. Bnk. 5 22 Jan. '23	N. Bk. v. Hong. 9 23 Mei '25
Fed. Res. Bank N.Y. 3 26 Feb. '25	Bank v. Italië. 7 17 Juni '25
Bank van Spanje... 5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 5 1/2

OPEN MARKT.

	1925				1924	1923	1914
	15 Aug.	10-15 Aug.	3-8 Aug.	27 Juli-1 Aug.	11-16 Aug.	13-18 Aug.	20-24 Juli
Amsterdam							
Partic. disc.	3 1/8	3 1/2-3 3/4	3 1/2-3 3/4	3 1/8-3 3/4	2	2 5/8-7/8	3 1/2-3 3/4
Prolong.	3 1/2	3-4	3-4	2 1/2-3 1/2	2 1/4-1/2	2 1/2-3	2 1/4-3 1/4
Londen							
Daggeld ...	3-1/2	3-4	2 3/4-4 3/4	3 1/2-4 1/2	2-4	1 3/4-2 3/4	1 3/4-2
Partic. disc.	3 15/16-4	3 15/16-4 1/16	4-1 1/4	4 1/16-5 1/16	3 3/4-7/8	3 15/16-1 1/4	2 1/4-3 1/4
Berlijn							
Daggeld ...	7-8	7-10	9 1/2-12	8 1/2-12	—	—	—
Partic. disc.	7 3/4	7 3/4-7 7/8	7 7/8	7 7/8	—	—	—
30-55 d...	7 3/4	7 3/4-7 7/8	7 7/8	7 7/8	—	—	—
56-90 d...	7 3/4	7 3/4-7 7/8	7 7/8	7 7/8	—	—	2 1/8-1/2
Waren-wchsel.	8 7/8-9	8 7/8-9 1/2	9-9 1/4	9-1 1/4	—	—	—
New York 1)							
Call money	4-1/4	4-1/2	4 1/2-3 3/4	3 3/4-4 3/4	2-1/4	4 1/2-5 1/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3 1/4	3 1/4	3 3/8	3 3/8	—	—	—

1) Call money-koers v. 14 Aug. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijd.
2) Noteering van 14 Aug.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
11 Aug. 1925	2.48 5/8	12.08 1/2	59.20	11.66 1/2	11.25	100 1/2
12 " 1925	2.48 1/10	12.08 3/8	59.19 1/2	11.60	11.23	100 1/2
13 " 1925	2.48 3/8	12.07 3/8	59.17 1/2	11.61	11.21 1/2	100 1/2
14 " 1925	2.48 3/8	12.06 3/8	59.12 1/2	11.60 1/2	11.17 1/2	100 1/2
15 " 1925	—	—	—	—	—	100 1/2
17 " 1925	2.48 1/4	12.06 1/2	59.10	11.56 1/2	11.10	100 1/2
Laagste d.w. 1)	2.48 1/4	12.05 1/2	59.04	11.54	11.08	100 1/4
Hoogste d.w. 1)	2.48 7/8	12.08 1/2	59.22	11.69	11.27	100 1/4
10 Aug. 1925	2.48 3/8	12.07 3/8	59.19	11.62 1/2	11.25	100 1/2
3 " 1925	2.49	12.09	59.25	11.79	11.45 1/2	100 1/2
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10	59.26	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
11 Aug. 1925	48.30	35.10	7.37	1.25	9.02 1/2	35.83
12 " 1925	48.30	35.07 1/2	7.37	1.27 1/2	8.97	35.82
13 " 1925	48.30	35.05	7.37	1.26	8.96	35.76
14 " 1925	48.27 1/2	35.05	7.37	1.27 1/2	8.97 1/2	35.80
15 " 1925	—	—	7.37	1.26	—	—
17 " 1925	48.22 1/2	35.05	7.37	1.27 1/2	8.95	35.80
Laagste d.w. 1)	48.15	35.—	7.36	1.20	8.90	35.70
Hoogste d.w. 1)	48.35	35.20	7.40	1.32 1/2	9.05	35.92 1/2
10 Aug. 1925	48.29	35.07 1/2	7.38	1.25	8.92 1/2	35.80
3 " 1925	48.37 1/2	35.10	7.38	1.25	9.08	36.02 1/2
Muntpariteit	48.—	35.—	50.41	48.—	48.—	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
11 Aug. 1925	66.90	57.07 1/2	46.05	6.27	100 1/8	2.48 3/4
12 " 1925	66.87 1/2	57.15	46.15	6.27 1/2	100 1/8	2.48 3/8
13 " 1925	66.85	56.87 1/2	46.—	6.27	100 1/8	2.48 3/8
14 " 1925	66.85	56.85	45.85	6.27 1/2	100 1/8	2.48 3/4
15 " 1925	—	—	—	6.27	100 1/8	2.48 3/8
17 " 1925	66.75	56.95	45.95	6.27 1/2	100 1/8	2.48 3/4
Laagste d.w. 1)	66.70	56.60	45.60	6.25	100 1/8	2.48
Hoogste d.w. 1)	66.95	57.25	46.20	6.30	100 1/8	2.49
10 Aug. 1925	66.90	56.62 1/2	45.67 1/2	6.27	100 1/8	2.48 3/8
3 " 1925	66.95	56.15	45.25	6.27 1/2	100 1/8	2.49
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	105	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p.100 fr.)	Berlijn (\$ p.100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
11 Aug. 1925	4,85 ⁷ / ₈	4,68	23,80	40,21
12 " 1925	4,85 ⁵ / ₈	4,67	23,80	40,21
13 " 1925	4,85 ⁵ / ₈	4,67	23,80	40,22
14 " 1925	4,85 ⁷ / ₈	4,67	23,80	40,25
15 " 1925	4,85 ¹³ / ₁₆	4,67	23,80	40,29
17 " 1925	4,85 ⁵ / ₈	4,64	23,80	40,28
4 Aug. 1925	4,85 ⁵ / ₈	4,72	23,80	40,21
Muntpariteit	4,8667	19,30	23,81 ¹ / ₂	40 ¹ / ₁₆

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	1 Aug. 1925	8 Aug. 1925	10/15 Aug. '25 Laagste	15 Aug. 1925 Hoogste
Alexandrië	Piast. p. £	97 ¹⁵ / ₃₂	97 ¹⁵ / ₃₂	97 ³ / ₈	97 ⁹ / ₁₆
*Bangkok	Sh. p. tical	1/10 ¹ / ₈	1/10 ¹ / ₈	1/10 ¹ / ₈	1/10 ¹ / ₈
B. Aires 1)	d. p. \$	45 ⁹ / ₁₆	45 ¹⁵ / ₃₂	45 ⁹ / ₁₆	45 ¹¹ / ₃₂
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 ¹ / ₈	1/6 ⁹ / ₃₂	1/6 ⁹ / ₃₂	1/6 ¹ / ₈
Constantin.	Piast. p. £	877 ³ / ₄	845	815	830
Hongkong	Sh. p. \$	2/4 ¹ / ₂	2/4 ¹ / ₁₆	2/3 ¹ / ₈	2/4 ⁹ / ₁₆
Lissabon 1)	d. per Mil.	2 ³ / ₂	2 ³ / ₂	2 ¹⁵ / ₃₂	2 ³ / ₂
Mexico	d. per \$	26	26	25	27
Montevideo 1)	d. per \$	48 ³ / ₄	49 ¹ / ₄	49	49 ⁵ / ₈
Montreal	\$ per £	4.86	4.85 ³ / ₄	4.85 ⁵ / ₈	4.85 ¹ / ₂
R.d.Janeiro 1)	d. per Mil.	5 ³³ / ₃₂	5 ¹ / ₈	5 ¹ / ₈	6
Shanghai	Sh. p. tael	3/2 ³ / ₄	3/2	3/1 ³ / ₄	3/2 ⁵ / ₁₆
Singapore	id. p. \$	2/4 ³ / ₁₆	2/4 ³ / ₁₆	2/4 ¹ / ₈	2/4 ³ / ₁₆
Valparaiso 2)	peso p. £	40.60	40.20	40.20	40.40
Yokohama	Sh. p. yen	1/8 ⁵ / ₈	1/8 ⁵ / ₈	1/8 ⁵ / ₈	1/8 ¹¹ / ₃₂

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 3)

Londen 1) (N.York 2))		Londen	
10 Aug. 1925..	32 ¹ / ₁₆ 69 ³ / ₄	10 Aug. 1925..	84/11 ¹ / ₂
11 " 1925...	32 ¹ / ₈ 69 ⁷ / ₈	11 " 1925...	84/10 ¹ / ₂
12 " 1925...	32 ¹ / ₁₀ 69 ¹ / ₈	12 " 1925...	84/10 ¹ / ₂
13 " 1925...	32 ¹ / ₈ 69 ⁷ / ₈	13 " 1925...	84/10 ¹ / ₂
14 " 1925...	32 ³ / ₁₆ —	14 " 1925...	84/10 ¹ / ₂
15 " 1925...	— 70 ¹ / ₈	15 " 1925...	—
16 Aug. 1924..	33 ³ / ₈ 68 ¹ / ₈	15 Aug. 1924..	90/8
20 Juli 1914..	24 ¹ / ₁₆ 54 ¹ / ₈	20 Juli 1914..	84/10

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine.

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen	10 Augustus 1925	17 Augustus 1925
Saldo bij Nederl. Bank...	f 665.955,44	f 7.778.786,56
Saldo bij betaalmeesters..	" 5.221.330,33	" 5.229.332,38
Saldo b. d. Bank v. Ned. Gemeenten	" 142.798,59	" 1.729.569,92
Voorshot op ult. Juli 1925 aan de gemeenten op voor haar door Rijk te heffen gem. ink.bel. en opcenten op Rijksink.bel.	" 33.747.308,14	" 37.032.491,41
Voororsch. aan de koloniën	" 7.613.531,26	" 7.917.873,77
Voororsch. a. h. buitenland	" 215.556.456,68	" 215.745.466,—
Daggeldleeningen tegen onderp. v. schatk.papier	" 14.000.000,—	" 23.000.000,—

Verplichtingen.	10 Augustus 1925	17 Augustus 1925
Voororsch. door de Ned. Bank Schatkistbilj. in omloop 1)	f —	f —
Schatkistprom. in omloop	" 149.149.000,—	" 149.149.000,—
Waarv. direct bij Ned. Bk. Zilverbons (met inbegrip v. de bedragen bij de betaalmeesters in kas)	" 1.000.000,—	" 1.000.000,—
Door den Postch.- en Giro-dienst in 's Rijks Schatkist gestort	" 18.023.095,—	" 17.938.567,50
1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.	" 41.055.681,54	" 39.718.374,70

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	1 Augustus 1925	8 Augustus 1925
Voorshot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 1.126.000,—	f —
Ind. Schatk.prom. in oml.	" 59.100.000,—	" 59.100.000,—
Voororsch. Jav.Bk. aan N.-I.	" 12.887.000,—	" 10.539.000,—
Muntbiljetten in omloop.	" 35.002.000,—	" 35.349.000,—
Ten voordeele v. N.-I. geboekt beleggingsgeld v. h. N.-I. muntfonds	" 5.760.000,—	" 5.760.000,—
Totaal	f 113.875.000,—	f 110.183.000,—
Teg. v. N.-I. bij 's Rijks kas	" —	" 565.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 17 Augustus 1925.

Activa.	
Binnel. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	f 88.815.424,77
Papier o. h. Buitenl. in disconto.	—
Idem eigen portef.	f 242.802.935,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—
Beleeningen	f 242.802.935,—
incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	f 125.299.716,61
Op Effecten.	f 123.243.216,61
Op Goederen en Spec.	2.056.500,—
Voorshotten a. h. Rijk	—
Munt en Muntmateriaal	f 56.184.150,—
Munt, Goud	f 358.260.109,74
Munt, Zilver, enz.	f 414.444.259,74
Muntmat., Zilver	22.816.716,74
Effecten	f 437.260.976,48
Belegging Res.fonds. f	6.476.883,61
id. van 1/5 v. h. kapit.	3.973.233,87
Gebouwen en Meub. der Bank	5.171.000,—
Diverse rekeningen	37.628.328,78
	f 947.428.499,12

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	6.483.597,96
Bijzondere reserve	12.000.000,—
Bankbiljetten in omloop	871.454.520,—
Bankassignatiën in omloop	1.408.615,59
Rek.-Cour. f Het Rijk	9.997.269,84
saldo's: { Anderen	17.557.766,58
Diverse rekeningen	27.555.036,42
	8.526.729,15
	f 947.428.499,12

Beschikbaar metaalsaldo .....

Op de basis van 2/5 metaaldekking .....

Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. . . . .

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
17 Aug. '25	414.444	22.817	871.455	28.964	256.616	49
10 " '25	419.394	22.600	885.955	22.894	259.658	49
3 " '25	419.403	22.547	899.926	43.309	252.731	47
27 Juli '25	419.417	22.803	876.414	26.790	260.998	49
20 " '25	431.571	22.457	883.516	27.559	271.299	50
13 " '25	431.558	22.246	895.963	35.252	266.953	49
18 Aug. '24	531.511	11.499	952.934	55.645	340.696	54
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buiten-land	Diverse reke-ningen 2)
17 Aug. 1925	88.815	1.000	125.300	242.803	37.628
10 " 1925	88.179	1.000	132.109	237.152	40.464
3 " 1925	85.945	—	171.670	232.429	41.396
27 Juli 1925	77.048	1.000	135.398	288.717	46.263
20 " 1925	78.319	3.000	137.745	215.699	48.409
13 " 1925	89.227	14.000	143.526	213.789	48.510
18 Aug. 1924	69.072	—	180.707	69.072	110.610
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 2/5 metaaldekking. 2) Sluippost activa.

CURAÇAOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circu-latie	Dis-conto's	Voor-schotten aan de kolonie	Diverse reke-ningen 1)	Diverse reke-ningen 2)
1 Juli 1925	894	1.584	131	116	981	133
1 Juni 1925	891	1.584	79	141	979	97
1 Mei 1925	861	1.584	82	130	1.024	85
1 April 1925	880	1.547	82	185	1.110	310
1 Maart 1925	697	1.596	78	224	1.242	282
1 Juli 1924	611	1.248	86	305	734	89

1) Sluippost der activa. 2) Sluippost der passiva.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opelsch. schulden	Beschikk. metaal-saldo
15 Aug. 1925	177.250		319.000	44.500	104.550
8 " 1925	178.750		316.500	57.500	103.950
1 " 1925	178.500		311.000	61.000	104.100
11 Juli 1925	133.197	46.954	306.996	44.875	110.533
4 " 1925	133.220	47.560	299.433	50.527	111.569
27 Juni 1925	133.360	47.457	294.141	51.454	112.433
20 " 1925	133.547	48.272	292.628	48.151	114.420
16 Aug. 1924	157.954	64.490	263.296	99.161	150.633
18 Aug. 1923	160.867	60.668	262.680	110.973	147.380
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ¹⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse reke-ningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
15 Aug. 1925		155.790		***	49
8 " 1925		159.790		***	48
1 " 1925		159.410		***	48
11 Juli 1925	18.187	24.608	63.217	63.320	51
4 " 1925	18.399	19.897	58.498	61.247	52
27 Juni 1925	19.689	19.761	56.436	63.023	52
20 " 1925	19.817	18.482	53.904	59.597	53
16 Aug. 1924	37.509	25.592	64.450	22.363	61
18 Aug. 1923	38.288	40.377	68.605	24.131	59
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis $\frac{1}{16}$ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes			Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bedrag	Bankbijl.	Gov. Sec.	
12 Aug. 1925	164.257	143.253	301.216	56.250	250.496	
5 " 1925	164.500	146.320	305.484	56.250	254.803	
29 Juli 1925	164.258	144.751	301.040	54.450	251.524	
22 " 1925	161.444	143.392	298.936	54.450	249.814	
15 " 1925	161.567	143.149	298.070	53.950	249.502	
8 " 1925	158.862	145.206	297.337	53.950	248.720	
12 Aug. 1924	128.315	129.034	295.578	27.000 ²⁾	251.841	
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—	

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
12 Aug. '25	34.219	71.606	15.733	110.730	38.753	30 $\frac{1}{8}$
5 " '25	33.509	68.229	11.037	110.498	37.931	31 $\frac{1}{4}$
29 Juli '25	33.600	69.174	20.690	103.264	39.257	31 $\frac{1}{8}$
22 " '25	34.960	69.762	15.574	110.691	37.802	31 $\frac{1}{8}$
15 " '25	36.007	71.684	12.595	115.229	38.168	29 $\frac{1}{8}$
8 " '25	42.517	71.992	11.250	118.652	33.406	25 $\frac{1}{2}$
12 Aug. '24	42.857	75.410	13.406	108.796	22.031	18,03
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{8}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits. ²⁾ Gouddekking.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buit.	Zilver	Te goed in het buit.	Bult. gew. voorsch. a.d. Staat	Schat-kistbil-jetten ¹⁾	Wis-sels
13 Aug. '25	5.547	1.864	312	578	28.100	5.095	3.243
6 " '25	5.547	1.864	312	578	28.200	5.085	3.181
30 Juli '25	5.547	1.864	312	582	27.250	5.069	3.639
23 " '25	5.547	1.864	312	582	27.400	5.068	3.045
16 " '25	5.547	1.864	312	581	27.850	5.068	3.167
14 Aug. '24	5.544	1.864	300	568	22.900	4.764	4.510
23 Juli '14	4.104	—	640	—	—	—	1.541

Data	Waarvan op het buit.	Uitge-stelde Wissels	Beleeningen	Circulatie	Rekg. Courant	
					Parti-culieren	Staat
13 Aug. '25	21	6	2.913	44.906	2.385	14
6 " '25	19	6	2.929	45.334	2.604	12
30 Juli '25	16	6	2.906	44.496	2.452	59
23 " '25	18	6	2.987	44.221	2.270	51
16 " '25	23	6	3.012	44.532	2.494	32
14 Aug. '24	26	9	2.739	40.400	2.037	12
23 Juli '14	8	—	769	5.912	943	401

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buit. regeeringen.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit. circ. banken ¹⁾	Devisen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
7 Aug. 1925	1.113,7	102,8	358,5	1.706,1	23,8
31 Juli 1925	1.104,1	123,3	368,0	1.789,2	60,3
23 " 1925	1.103,0	123,3	367,7	1.487,6	21,6
15 " 1925	1.068,7	93,1	356,2	1.526,5	13,4
7 " 1925	1.065,6	90,7	355,2	1.579,7	15,6
30 Juni 1925	1.061,7	91,9	353,9	1.691,5	46,5
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva	Schuld aan Renten-bank
7 Aug. 1925	201,7	618,1	2.472,7	810,4	516,9	0,4
31 Juli 1925	201,7	502,1	2.530,3	699,7	562,7	0,4
23 " 1925	201,6	724,0	2.200,9	878,8	621,4	0,6
15 " 1925	201,5	730,5	2.297,9	765,8	619,7	0,7
7 " 1925	201,3	685,7	2.442,6	574,0	661,7	2,1
30 Juni 1925	201,3	639,3	2.474,4	564,4	724,1	2,4
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0	—

¹⁾ Onbelast ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 7 Aug., 31, 23, 15, 7 Juli, 30 Juni, resp. 215,5; 134,5; 384,4; 326,5; 257,3; 183,9 mill.

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Metaal incl. buit. tent. saldi	Bele-en. van tegoed in h. buit.	Bele-en. van prom.-d. pro-hibitien	Binnen-landsche wissels	Bele-eningen	Voorschot aan den Staat	Circulatie	Rekg. Crt. Parti-culieren
12 Aug. '25	385	85	480	1.358	266	5.200	7.668	136
6 " '25	385	85	480	1.421	286	5.200	7.675	161
30 Juli '25	385	85	480	1.413	260	5.200	7.688	153
23 " '25	385	85	480	1.429	235	5.200	7.570	265
16 " '25	384	85	480	1.374	254	5.200	7.609	206
9 " '25	385	—	—	1.370	257	—	7.590	212
12 Aug. '24	353	85	480	1.280	435	5.250	7.705	180

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
22 Juli '25	2.790,9	1.509,3	144,0	442,5	224,5
15 " '25	2.790,6	1.523,6	144,8	454,7	231,3
8 " '25	2.784,3	1.508,7	139,5	450,3	240,7
1 " '25	2.785,6	1.517,3	141,3	511,6	249,1
24 Juni '25	2.810,8	1.526,9	148,0	455,4	241,7
17 " '25	2.821,1	1.538,4	146,7	442,0	246,1
23 Juli '24	3.167,5	2.137,1	106,0	290,8	31,5

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
22 Juli '25	335,3	1.605,2	2.199,7	115,7	73,3	77,1
15 " '25	344,5	1.627,0	2.231,7	115,6	72,5	76,1
8 " '25	339,0	1.652,3	2.187,7	115,6	72,5	76,1
1 " '25	353,6	1.653,0	2.252,4	115,7	71,3	74,9
24 Juni '25	324,6	1.634,2	2.210,4	115,6	73,1	77,0
17 " '25	306,4	1.643,0	2.244,6	115,5	72,5	76,3
23 Juli '24	477,2	1.782,6	2.144,9	111,4	80,6	83,3

¹⁾ Verhouding totaalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totaalen voorraad munt-materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis-conto's en bele-en.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
15 Juli '25	731	13.286	5.484	1.647	18.227	5.164
8 " '25	733	13.280	5.498	1.616	18.143	5.164
1 " '25	733	13.375	5.517	1.662	18.339	5.172
24 Juni '25	733	13.205	5.505	1.604	18.030	5.188
17 " '25	733	13.201	5.539	1.667	18.167	5.188
16 Juli '24	748	12.220	4.902	1.586	16.744	4.482

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 17 Augustus 1925.

Te Berlijn is de markt over het geheel weer gedrukt geweest. De afwikkeling van het Stinnes-concern blijkt veel moeilijker te gaan, dan aanvankelijk was aangenomen. Zelfs kunnen de deelen, welke reeds afgescheiden waren, zooals de automobielenondernemingen van Edmund Stinnes, niet met eigen geld worden gefinancierd. De moeilijkheden, welke tusschen laatstgenoemde en de banken, die zich met de liquidatie van de groep Stinnes belasten, zijn ontstaan, hebben opnieuw een druk op de markt uitgeoefend. Hierbij kwamen geruchten omtrent mogelijke verwickelingen in andere industriële ondernemingen, o.a. bij Otto Wolf, de Phoenix. Door deze laatste is een categorisch dementi gepubliceerd. Tegenover de hierdoor ontstane, vrij groote koersverliezen stond alleen de opgewekte tendens voor de aandelen in de chemische nijverheid, met het oog op de nieuwe uitvindingen welke in de laatste tijd — in het bijzonder ten opzichte van het samenstellen van synthetische benzine — bekend zijn geworden. Op de verwachtingen, welke velen hiervan in de naaste toekomst reeds verwachtten, heeft een mededeeling van de directie der „Badische” intusschen den domper gezet.

Te Londen bleef de verwachte nieuwe discontoverlaging uit, waardoor uit den aard der zaak wel enige teleurstelling merkbaar werd, doch de markt als geheel heeft toch goed weerstand geboden. De koersen voor beleggingsfondsen hebben bijna niet gevarieerd, evenmin trouwens als de meeste aandelen. Een uitzondering dient hier te worden gemaakt voor aandelen Courtauld, welke een zeer krachtige stijging konden boeken. Deze gang van zaken staat ten deele in verband met de technische marktpositie: een omvangrijke vraag in een kleine markt. De opgaande beweging van deze aandelen heeft te meer de aandacht getrokken, omdat in andere beurscentra aandelen in kunstzijdeondernemingen gedurende de laatste dagen eerder aangeboden waren.

Te Parijs hebben wel is waar geen groote veranderingen plaats gevonden, doch de algemeene stemming is slechts weinig optimistisch geweest. Met name viel dit op te merken voor beleggingsfondsen; zoowel Fransche Rente als de overige in aanmerking komende papieren, zijn opnieuw achteruit gelopen. Eenerzijds schrijft men dit ter beurse van Parijs toe aan het onttrekken van den steun van staatswege; anderzijds aan vrees voor nieuwe groote staatsuitgaven, welke dan in verband worden gebracht met de aanstaande besprekingen omtrent de regeling van de buitenlandsche schulden.

Te New York is eenige aarzeling ontstaan na den langen tijd van stijgende koersen. Voorloopig is deze echter alleen op te merken geweest voor industriële aandelen, terwijl spoorwegshares, vooral de laag genoteerde soorten, nog sterk gezocht waren. De aarzeling is grotendeels in het leven geroepen door de opinie, bij sommige vooraanstaande financiers, dat een periode van reactie op de fondsenmarkt niet onmogelijk zou kunnen zijn. In dit verband zijn enkele bankiers er reeds toe overgegaan de marge, welke zij van cliënten in ontvangst nemen, te verhoogen. Ook de prijsverlagingen van automobielen en petroleum hebben een zekeren druk doen ontstaan.

Te nonzen is de fondsenmarkt over het algemeen zeer rustig geweest. Ook de beleggingsmarkt heeft geen bijzondere gebeurtenissen te aanschouwen gegeven. In verband met de iets stroevende geldmarkt viel hier eerder een geringe reactie op te merken, welke echter, bij de nog steeds bestaande ruime vraag naar beleggingsmateriaal, geen groote proportie heeft kunnen aannemen. 6% Ned. Werk. Schuld 1922: 105³/₄—105³/₁₀—105⁵/₈; 4¹/₂% Ned. Werk. Schuld 1917: 98³/₄—98¹/₈—98; 7% Ned.-Indië: 102¹³/₁₆—102⁷/₈—102³/₄; 5% Mexico £ 100-1000: 6¹⁵/₁₆; 5% Brazilië: 1903 £ 100: 74—73³/₄—74.

De petroleumafdeeling is tamelijk ongeanimeerd geweest, vooral voor aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij. De verlaging van de prijzen voor ruwe Pennsylvania olie heeft vrij groote uitwerking uitgeoefend, doch meer nog zijn hiervoor de berichten omtrent de mogelijkheid van het samenstellen van synthetische benzine aansprakelijk geweest. Vooral in den aanvang, toen men ter beurse van meening was, dat het Bergin-procédé — waarbij de „Koninklijke” belang heeft — geheel verdrongen was door de werkwijze van de Badische Anilin & Soda Fabrik, zijn er nogal verkooporders aan de beurs samen gevloerd. Later is hierin door het hiervoor genoemde communiqué eenige verbetering gekomen, terwijl de Bergin Maatschappij in den loop der jaren goede vorderingen heeft gemaakt. Toch is de tendens niet optimistisch geworden. Dordtsche Petroleum Ind. Mij.: 348—343¹/₂—352. Geconsolideerde Petr. Mij.: 160¹/₂—157³/₄—158¹/₄; Kon. Ned. Petroleum Mij.: 375¹/₂—370³/₄—374⁵/₈.

De rubberafdeeling heeft een grillig en onregelmatig verloop gehad. De koersen hebben zich niet steeds aangesloten bij de aanwijzingen van de markt voor het ruwe product. Op som-

mige dagen, waarop de rubberprijs aanmerkelijk in herstel was, bestond er zelfs aanbod voor enkele aandelen; op andere dagen viel het omgekeerde op te merken. Per saldo echter is het koerspeil hooger geworden dan bij den aanvang der berichtperiode. Daartegenover staat, dat de omzetten zeer veel geringer waren. Amsterdam Rubber: 276⁷/₈—283—279; Hessa Rubber: 367¹/₄—375¹/₂—385—376¹/₂; Indische Rubber Cy.: 290¹/₄—286—297—301; Kali Telepak: 260—258¹/₄—269⁷/₈; Verg. Majanglanden: 480—454 (ex div.); Ned.-Ind. Rubber en Koffie: 247¹/₂—255; R'dam Tapanoeli: 55—56—58; Serbadjadi: 256³/₄—268—269.

Van de tabaksafdeeling zijn voornamelijk aandelen Senembah en certificaten „De Oostkust” naar voren getreden door een zeer opgewekte stemming. Ook de overige Sumatrasorten waren wel is waar gevraagd, doch de beide genoemde aandelen hebben toch ongeveer den geheelen omvang van den handel tot zich getrokken, terwijl hier ook de grootste koersverbeteringen op te merken zijn geweest. Bijzondere aanleiding van directen aard was niet aanwezig; toekomstbeschouwingen hebben den doorslag gegeven. Arendsburg: 454—458—460; Besoeki Tabak Mij.: 280¹/₂—280; Deli Batavia Mij.: 342—339¹/₂—344; Deli Mij.: 399—402¹/₄—402¹/₂; Senembah: 472¹/₂—483¹/₂—483.

De suikermarkt was bijzonder stil; slechts sporadisch hebben hier omzetten plaats gevonden. Indien dit het geval was, werden gewoonlijk iets lager koersen besteed, doch over het algemeen zijn de veranderingen slechts zeer matig gebleven. Ook voor aandelen Handelsvereniging „Amsterdam” is geen vraag van beteekenis ontstaan; daartegenover werd ook geen aanbod opgemerkt. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 154—152¹/₂—154; Handels Verg. Amsterdam: 500¹/₂—495³/₄—507¹/₂; Javasche Cultuur Mij.: 325¹/₂—319¹/₂—320¹/₂; Ned.-Ind. Suiker Unie: 217¹/₂—212—219¹/₂; Pagottan: 250 (ex div.) 255; Poerworedjo: 109¹/₂—110—109¹/₈.

Scheepvaart aandelen hebben zich niet in de belangstelling kunnen verheugen, welke de vorige week nog op te merken is geweest. Bovendien is een kleine reactie ingetreden, in aansluiting aan het onregelmatig karakter, dat de vrachtenmarkt heeft vertoond. In de laatste dagen is echter weder een geringe verbetering ingetreden, doordat in een zeer kleine markt eenige vraag is ontstaan. Holland-Amerika Lijn: 68—67—67¹/₂; Java China Japan Lijn: 104³/₄; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 66¹/₄—67; Stoomv. Mij. Nederland: 156¹/₄—158—157⁷/₈.

Van mijn aandeelen is bijna uitsluitend de aandacht op aandelen Algemeene Exploratie Maatschappij gevallen. Hier was de handel vrij uitgebreid, terwijl de koers niet onaanzienlijk heeft kunnen monteeren. De overige soorten bleven min of meer veronachtzaamd. Alg. Exploratie Mij.: 130—133¹/₂—136—138¹/₄; Billiton te Rubriek: 525; Redjong Lebong: 291—295—290¹/₂; Singkep Tin Mij.: 200—209—204.

De afdeeling voor binnenlandsche industriële aandelen is over het algemeen stil en niet zeer vast geweest. In het bijzonder gold dit voor aandelen in kunstzijdeondernemingen. Zonder dadelijk aanwijsbare reden is hier het aanbod sterk overheerschend geworden. Ter beurse neemt men aan, dat een deel van de bezitters der desbetreffende aandelen bevreesd is geworden voor overproductie, nu in tal van landen nieuwe fabrieken worden geopend. De houding is sterk in tegenstelling met die op de markt van Londen, zooals hierboven reeds werd opgemerkt. Ook aandelen Jurgens hebben het hooge peil, waarop zij de vorige week waren aangekomen, niet kunnen handhaven. Per saldo hebben zij een tiental procenten moeten prijsgeven. De overige aandelen uit de rubriek waren verlaten. Centrale Suiker Mij.: 117¹/₂—118—117; Du Croo & Brauns: 16¹/₈—17¹/₂—18¹/₈; Holl. Kunstzijde Ind.: 160⁷/₈—152³/₄—154¹/₂; Jurgens: 136¹/₄—131³/₄—124³/₄; Maekubee: 121—116—114¹/₂; Ned. Kunstzijdefabriek: 370—350¹/₂—345; Philips Gloeilampen: 426—430³/₄—434³/₄; R'damsche Droogdok Mij.: 169¹/₄—168¹/₄—167.

Bankaandelen hebben weinig variaties aangetoond. Alleen Indische credietinstellingen waren iets hooger. Amsterdamsche Bank: 152¹/₂—151¹/₂—152¹/₄; Holl. Bank v. Zuid-Amerika: 63—64—65—64¹/₂; Incassobank: 114¹/₂—116; Koloniale Bank: 171—169⁵/₈—174³/₄; Ned. Ind. Handels Bank: 139¹/₂—140¹/₈—140³/₄; Ned. Handel Mij. C. v. A.: 134¹/₈—134¹/₄—135³/₈; R'damsche Bankvereniging: 75¹/₄—74¹/₂; Twentsche Bank: 131.

Op de Amerikaansche afdeeling zijn aandelen in spoorwegondernemingen vrij sterk verhandeld. Vooral bij aandelen Wabash is dit het geval geweest; deze aandelen hebben een belangrijke prijsverbetering kunnen boeken. American Smelting & Ref. Cy.: 106¹¹/₁₆—107—106¹/₂; Anaconda Copper: 88⁷/₁₆—86—86⁹/₁₆; Studebaker: 1190—1160—1170; United States Steel Corp.: 121¹³/₁₆—119⁷/₈—121¹/₂; Atchison Topeca: 124¹/₈—124³/₄; Erie: 31³/₄—34³/₈—35; New York, Ontario & Western: 29⁹/₄—33¹¹/₁₆—34³/₄; St. Louis & San Francisco: 92—95—93³/₄; Wabash R.w.: 36⁷/₃₂—40¹¹/₁₆—42¹⁵/₁₆.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 18 Augustus 1925.

De tarwemarkten in Noord-Amerika gaven in de afgelopen week blijk van een wisselvallige houding; in doorsnede was de stemming flauw, zoodat op 17 Augustus de noteringen zowol te Chicago als te Winnipeg ca. 7 ct. per bushel lager waren dan een week geleden. Deze flauwe stemming, waaraan de markt in Argentinië zich evenmin kon onttrekken, was in hoofdzaak te wijten aan het oogstrapport per Augustus, hetwelk op den 10den dezer door het Canadeesche Statistische Bureau werd gelaanceerd. De opbrengst voor geheel Canada wordt geschat op 374 miljoen bushels tarwe, tegen 365 miljoen in de Juli-schatting. Een vermeerdering dus van 9 miljoen bushels. Verleden jaar heeft Canada in het geheel een oogst van slechts 262 miljoen te boeken gehad en hoewel er in dit jaar van een recordoogst in Canada niet gesproken kan worden (in het jaar daarvoor bedroeg de totale tarweoogst circa 450 miljoen bushels), zoo was toch het cijfer van 374 miljoen groot genoeg, om een flauwe stemming te weeg te brengen. Want ofschoon de Vereenigde Staten een kleineren oogst dan verleden jaar te boeken hebben, zoodat theoretisch voor export geen noemenswaardige hoeveelheid beschikbaar zou zijn, hetgeen in de praktijk altijd nog wel meevalt, zoo dient niet te worden vergeten, dat Europa in tegenstelling met verleden jaar, heel wat tarwe in dit seizoen heeft geproduceerd. Rusland, welk land het vorig jaar aanzienlijke hoeveelheden broodgraan en meel van Noord-Amerika betrok, is ditmaal een belangrijke leverancier van tarwe en rogge, in welke beide artikelen dan ook reeds groote afdoeningen zijn te vermelden, terwijl Rusland nog steeds met tarwe en rogge aan de markt blijft, tot prijzen welke gunstig afsteken tegen die van Noord-Amerika.

De weersgesteldheid in Europa was gedurende de afgelopen week zeer gunstig. Droog warm weder begunstigde het binnenhalen der oogsten ten eerste, zoodat de achterstand, welke door het natte weder van eenige weken geleden was ontstaan, zoo goed als geheel werd ingehaald. Roemenië meldt eveneens zeer gunstige weersomstandigheden en voor alle graansoorten spreekt men van hoopvolle resultaten. In Roemeensche tarwe waren reeds eenige aanbiedingen aan de markt, tot prijzen, welke ongeveer gelijklopend waren met die van Russische tarwe. Van afdoeningen werd echter nog niets vernomen. Van Argentinië werd deze week iets meer afgeladen dan de week daarvoor. De wereldverschepingen blijven nog steeds onder de werkelijke behoeften, ten gevolge waarvan voor spoedige tarwe nog altijd een premie wordt betaald. De omzetten aan alle vastelandsche markten bepaalden zich hoofdzakelijk tot spoedig gewachte partijen. In Russische tarwe zijn de zaken sterk verminderd, daar men schijnbaar het verdere prijsverloop eerst wil afwachten.

De vaste stemming voor rogge in Noord-Amerika kon zich niet handhaven, hetgeen dan ook wel te verwachten was. Schijnbaar redeneerde men daar te lande aldus, dat rogge in vergelijking met tarwe goedkoop was, temeer daar men voor tarwe

in verband met den kleineren oogst vast was gestemd. Het is nu blijkbaar voldoende doorgedrongen, dat men in de Vereenigde Staten den prijs van rogge aanmerkelijk dient te verlagen, wil men den nieuwen oogst op bevredigende wijze naar Europa kwijt raken. Rusland is voor Amerika, alwaar men voor rogge geen empooli heeft, een leelijke concurrent geworden. De prijzen, waartoe Rusland rogge op herfstlading aanbiedt, zijn van dien aard, dat Amerika op basis van de huidige noteringen te Chicago onmogelijk kan meedoen, zoodat een gevoelige prijsdaling aldaar niet kon uitblijven. Polen offreert nog steeds belangrijke kwantiteiten rogge en de prijs is gedurende de afgelopen week steeds teruggelopen, waarbij vrij belangrijke zaken aan onze markt tot stand kwamen. Voor spoedig gewachte Amerikaansche rogge worden nog vrij hooge prijzen betaald, doch voor latere verscheping bestaat niet de minste belangstelling, welke ook voor Russische rogge sterk is ingekrompen. De dagelijks aangeboden partijen konden geen koopers vinden.

Mais was eveneens traag. Alleen voor spoedig gewachte partijen, waarvan het aanbod niet groot is, worden hooge prijzen ingewilligd. Van Argentinië werden, in vergelijking met de afgelopen maanden, groote hoeveelheden verscheppt, namelijk 117.000 ton, hetgeen de koopers voor latere posities van de markt deed verdwijnen. De markten in Argentinië toonden een zwakke houding, zoodat de prijzen van mais op aflading terugliepen zonder belangstelling te wekken. De Engelsche markt heeft eveneens veel van hare levendigheid ingeboet. Stoomende ladingen worden, alhoewel de vraagprijzen nog hoog zijn, grif aangeboden, zonder belangstelling te wekken. Niet onmogelijk is, dat de Engelsche markt verzaaid is. Van den Donau wordt nog weinig mais geoffreerd. De belangstelling aan onze markt bepaalt zich alleen tot stoomende partijen. Alleen op nieuwen oogst per October/November en November/December werd één en ander tot geschikte prijzen verhandeld. Van Noord-Amerika zijn in nieuwe Mixedmais geen afdoeningen te vermelden, hetgeen ook geldt voor Afrikaansche soorten, waarvoor geen belangstelling bestond.

Gerst was flauw gestemd en speciaal sterk aanbod van Noord-Amerikaansche Malting op latere aflading deed de prijzen gevoelig dalen, zoo zelfs dat Russische en Donaugerst daardoor geheel op den achtergrond werden gedrongen. Naar Holland kwamen slechts heel weinig zaken tot stand; daarentegen kocht Noord-Duitschland regelmatig Malting Gerst op October-December aflading.

Haver had eveneens sterk onder dringend aanbod, zowol van de Staten als van Canada te lijden, zoodat de prijzen der verschillende haversoorten wel heel laag geworden zijn, in vergelijking met andere voedergranen, hetgeen den lust tot zaken doen aanwakkerde, zoodat belangrijke afdoeningen tot stand kwamen. Spoedig gewachte haver werd door Deutsche koopers met een belangrijke premie uit de markt genomen, in verband met de in Duitschland op handen zijnde tariefwetten.

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Haver Sept.	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Lijnzaad Sept.
14 Aug. '25	160 $\frac{1}{2}$	104 $\frac{3}{4}$	407 $\frac{1}{8}$	13,85	9,50	21,—
8 „ '25	166 $\frac{1}{8}$	105	42 $\frac{3}{8}$	14,40	9,65	21,60
15 Aug. '24	131 $\frac{1}{2}$	120 $\frac{3}{4}$	53 $\frac{3}{8}$	14,75	9,70	23,10
15 Aug. '23	100 $\frac{7}{8}$	76 $\frac{1}{8}$	36 $\frac{3}{8}$	10,95	8,45	20,45
15 Aug. '22	100 $\frac{1}{2}$	58 $\frac{3}{4}$	30 $\frac{1}{8}$	11,70	7,60	19,40
20 Juli '14	82	56 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{1}{2}$	9,40	5,38	13,70

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	17 Aug. 1925	10 Aug. 1925	18 Aug. 1924
Tarwe* ————— ¹	17,50	18,—	15,25
Rogge (No. 2 Western) .. ¹	12,50	13,15	11,30
Mais (La Plata) ———— ²	249,—	249,—	203,—
Gerst (48 lb. malting) . . . ²	255,—	260,—	260,—
Haver (38 lb. white clipp.) ¹	12,50 ⁴	13,— ⁴	12,25 ⁴
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) ¹	14,45	14,60	13,60
Lijnzaad (La Plata) ——— ³	466,—	477,—	449,—

¹) per 100 KG. ²) per 2000 KG. ³) per 1960 KG. *No. 2 Hard/Red Winter Wheat. ⁴) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	9/15 Aug. 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	9/15 Aug. 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	1925	1924
Tarwe —————	37.509	739.231	611.197	570	17.024	18.573	756.255	629.770
Rogge —————	12.258	146.072	313.027	—	—	3.775	146.072	316.802
Boekweit ————	137	16.717	13.351	—	—	528	16.717	13.879
Mais —————	12.806	421.205	458.285	913	49.586	73.773	470.791	532.058
Gerst —————	7.252	111.791	199.037	96	4.114	28.606	115.905	227.643
Haver —————	6.736	126.665	115.877	102	252	305	126.917	116.182
Lijnzaad —————	4.583	123.887	152.542	4.113	39.665	47.841	163.552	200.383
Lijnkoek —————	5.304	129.405	136.052	—	—	700	129.405	136.752
Tarwemeel ————	4.861	76.265	145.797	—	11.750	17.715	88.015	163.512
Andere meelsoorten —	30	3.500	4.475	—	—	—	3.500	4.475

SUIKER.

De verschillende suikermarkten waren de afgelopen week prijshoudend gestemd.

In Amerika dekten Raffinadeurs slechts hunne directe behoeften met prompte en spoedig leverbare suiker, waarna zij slechts zeer weinig interesse meer toonden. De markt te New York was dan ook aan geringe fluctuaties onderhevig, hetgeen uit ondervolgende cijfers blijkt:

	Sp. C.	Sept.	Dec.	Jan.	Mrt.
Slot voorafgaande week	4.37	2.58	2.72	2.73	2.79
Opening verslagweek	4.40	2.57	2.71	2.72	2.77
Slot verslagweek	4.33	2.52	2.66	2.66	2.73

De ontvangsten in de Atlantische havens der V.S. bedroegen 47.000 tons, de versmeltingen 64.000 tons en de voorraden 210.000 tons.

Voor prompte Cubasuiker werd ongeveer 2½ d.c. c. & fr. New York betaald, terwijl de noteering voor Augustus/September naar Europa ongeveer Sh. 12/4½ was.

De Cuba statistiek is als volgt:

	1925	1924	1923
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 8 Aug.	44.834	60.698	17.003
Tot. 1 Dec.-8 Aug.	4.455.739	3.541.220	3.301.680
Aantal werkende fabrieken....	6	1	1
Weekexport 8 Aug.	46.355	95.571	37.509
Totaal exp. 1 Jan.-8 Aug.	3.487.235	3.005.291	2.822.354
Totale voorraad op 8 Aug. ...	968.504	535.929	478.832

In Engeland werd de Board of Trade statistiek over Juli bekend gemaakt met de volgende cijfers:

	Juli		Januari/Juli	
	1925	1924	1925	1924
Import Ruwsuiker ...	103.299	72.234	781.003	709.126
„ Bietsuiker ...	240	1.345	14.038	43.498
„ Geraffineerd .	83.718	40.835	426.350	354.736
Totaal	187.258	114.526	1.221.662	1.107.365
Voorraad in Entrepot	252.200	195.800	—	—
„ in Raffinaderij	31.250	41.850	—	—
Opbrengst „	96.625	82.189	504.699	542.218
Tot. binnenl. verbruik	178.221	158.169	982.952	931.369
Totale uitvoer	6.230	10.872	38.336	44.647
Voorr. op 30 Juni ..	1925 { 346.650	1924 { 305.600 tons		
„ „ 31 Juli ...	283.450	193.150		

De zichtbare voorraden zijn volgens C. Czarnikow:

	1925	1924	1923
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Juli	267.000	469.000	519.000
Tsjechoslowakije 1 Juli.....	235.000	114.000	107.000
Frankrijk 1 Juli	158.000	78.000	109.000
Nederland 1 Juli.....	92.000	73.000	79.000
België 1 Juli	83.000	39.000	35.000
Engeland 1 Aug.....	290.000	244.000	326.000
Europa..	1.125.000	1.017.000	1.175.000
V.S. Atlant. havens 12 Aug. ..	210.000	148.000	121.000
Cuba alle havens 8 Aug.....	968.000	536.000	478.000
Totaal ..	2.303.000	1.701.000	1.775.000

Op Java kwamen verdere afdoeningen door de V.I.S.P. tot stand van restant oogsten 1925 tot f 8½ voor No. 16 &/hooger en f 8½ voor Muscovados.

Volgens officieele cijfers bedroegen de verscheperingen over Juli 385.354 tons tegen 363.011 tons in 1924.

Hier te lande opende de markt in prijshoudende stemming, waarna prijzen ongeveer ¼ daalden op de verlaagde Amerikaansche noteeringen. Toen evenwel bekend werd, dat de export naar Duitschland weder mogelijk zal zijn wegens aanneming aldaar der Tariefwet, kwamen prijzen weder op ongeveer het oude niveau en sloot de markt op f 18½ voor Augustus en December en f 19½ voor Mei. De omzet bedroeg deze week ongeveer 5400 tons.

KOFFIE.

De vaste stemming, die voor het artikel reeds gedurende eenige weken heerschte, hield ook in de afgelopen week onafgebroken aan. Het waren wederom hoofdzakelijk de termijnmarkten, alwaar deze stemming het meest tot uiting kwam en het was ook weder de termijnmarkt te New York, die hierbij de leiding had. Onze termijnmarkt volgde, ditmaal zelfs in sneller tempo, en de noteeringen alhier liepen dan ook niet minder dan nog ongeveer 2½ à 4 cts. op. Het gevolg hiervan was, dat de dispariteit, die bijna het geheele jaar bestaan had tusschen de New-Yorksche termijnmarkt en de onze, thans belangrijk verminderd is en dat ook niet meer beweerd kan worden, dat het verschil tusschen werkelijke koffie op aflading van Brazilië en de noteeringen op onze termijnmarkt zoo abnormaal groot is. Dit laatste is te danken aan het feit, dat,

terwijl termijnen sedert het begin van Juli hier ongeveer 8 à 9½ ct. zijn opgelopen, de prijzen van Santos op prompte aflading slechts 5/- à 7/- per cwt. zijn gestegen.

De loco-markt bleef onveranderd vast doch kalm. De prijzen van disponibel liepen wel is waar iets op, doch de stijging was volstrekt niet in verhouding tot die der termijnprijzen en ten gevolge van den nog steeds beperkten afzet, zelfs niet in overeenstemming met de rijzing in de productiemiddelen.

Volgens alhier ontvangen telegrafische mededeeling bedroeg de voorraad van koffie uit den ouden oogst in het binnenland van Sao Paulo op 31 Juli nog 1.298.000 balen, hetgeen eene vermindering aanwijst van 488.000 balen sedert 30 Juni. Ook zijn er berichten ontvangen, volgens welke de aanvoeren uit het binnenland van Sao Paulo naar Santos voor het vervolg gelimiteerd zouden worden op 35.000 balen per dag. Dit zou eene verhooging beteekenen van dagelijks 5000 balen, aangezien het maximum tot nu toe op 30.000 was vastgesteld. Officieel is hiervan echter nog niets vernomen, doch of het juist is zal in elk geval spoedig moeten blijken.

De prijzen der kost- en vrachtaanbiedingen uit Brazilië zijn thans van goed beschreven Superior Santos op prompte verschepering, ongeveer 105/- à 107/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 108/- à 109/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verschepering, bedragen 92/3 à 93/- en voor latere verschepering 88/- à 92/-, naar gelang van den verscheperingstermijn.

In de laatste dagen zijn de zaken in gewassen Guatemala van den nieuwen oogst, Januari/Maart aflading, wederom begonnen, en de offerten, die bij den aanvang ongeveer \$ 1.— lager waren dan waarop de vorige oogst verleden jaar werd ingezet, vonden grif koopers. Daarna zijn de prijzen ongeveer \$ 0,50 gestegen en op het oogenblik loopen zij uiteen van \$ 28½ tot 30½ per 50 KG., afscheepgewicht, netto contant, al naar kwaliteit.

In Palembang Robusta ging iets meer om dan in den laatsten tijd het geval is geweest. De prijzen in Indië bleven aanvankelijk vrijwel onveranderd en zoowel voor Augustus-aflading tot 48 à 48½ ct. als voor Augustus/September-aflading tot 47½ à 48 ct. werden hier en daar koopers gevonden. Bij het afsluiten van dit bericht echter was Indië weder hooger en luiden de noteeringen ongeveer:

Palembang Robusta Augustus/September-verschepering	49 ct.
„ „ September/October- „	48½ ct.
per ½ KG. cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.	

De officieele loco-noteeringen bleven onveranderd 70 ct. voor Superior Santos en 62 ct. voor Robusta, alles per ½ KG.

De noteeringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	(Santos-contract)				(Gemengd contract)			
	basis Good				basis Santos Good			
	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
18 Aug.	57½	52¼	49¼	47⅞	57	50⅞	47⅞	45½
11 „	53½	49¾	46¾	45	53	47¾	44⅞	42¾
4 „	52¼	47⅞	44½	43⅞	50¾	45⅞	42⅞	40⅞
28 Juli	50¾	45⅞	42⅞	41½	48¾	43⅞	40¼	38⅞

De slotnoteeringen te New York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
17 Aug.	\$ 19,34	\$ 17,30	\$ 16,10	\$ 15,30
10 „	„ 18,72	„ 16,74	„ 15,60	„ 14,94
3 „	„ 18,29	„ 16,14	„ 14,90	„ 14,—
27 Juli	„ 17,17	„ 15,35	„ 14,37	„ 13,68

Rotterdam, 18 Aug. 1925.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4)	
17 Aug. 1925	184.000	32.350	1.410.000	33.000	65/32
10 „ 1925	159.000	33.025	1.381.000	33.000	61/16
3 „ 1925	136.000	32.350	1.464.000	32.000	59 1/32
18 Aug. 1924	351.000	32.675	1.205.000	35.000	51 1/32

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli
15 Aug. 1925 ..	89.000	528.000	168.000	1.118.000
16 Aug. 1924 ..	94.000	656.000	229.000	627.000

1) In Reis.

THEE.

In de afgelopen week bewoog de theemarkt zich langs dezelfde banen als de laatste tijden. Terwijl voor de goede en betere soorten in Londensche veiling goede vraag bestond met vaste prijzen, was de belangstelling voor de middenkwaliteiten en ordinaire soorten slechts gering en moesten deze soorten — voor zoverre zij tot afdoening kwamen — van 1 tot 1½ d. per lb. in prijs laten vallen. Er werden verschillende partijen opgehouden.

Hier ging er op de theemarkt slechts weinig om. De telegrafische berichten uit Indië maken melding van sterk aanhoudende droogte en kleine oogsten. Daartegenover deelt Britsch-Indië mede, dat de oogst tot ult°. Juli 21½ miljoen lbs. grooter is dan die van 1924 en 15 miljoen lbs. grooter dan die van 1923. De exportberichten van China maken melding van kleine verschepingen, terwijl Rusland groote hoeveelheden zou hebben opgekocht.

De maandstaat van de Board of Trade over Juli geeft tegenover 1924 weinig veranderde cijfers te zien. De aanvoeren in het V.K. bedroegen 28,9 miljoen lbs. tegenover ruim 28 miljoen lbs. in 1924; de invoeren tot verbruik 38,4 miljoen lbs. tegenover 38,7 miljoen lbs. en de uitvoeren 7,4 tegenover 6,4 miljoen lbs. De aanvoeren bleven dus ongeveer 17 miljoen lbs. ten achter bij de afleveringen, met welke hoeveelheid de voorraad ook is afgenomen. Deze voorraad ad 163,3 miljoen lbs. blijft op ult° Juli 44 miljoen lbs. boven die van verleden jaar op hetzelfde tijdstip.

Amsterdam, 17 Augustus.

RUBBER.

Aanvankelijk daalden de rubberprijzen sterk terwijl de stemming zeer onzeker en fluctueerend was. Ten gevolge van nieuwe Amerikaanse kooporders konden de prijzen zich weer iets verbeteren, speciaal voor de verdere posities, hetgeen echter niet kon beletten, dat de slotnoteeringen tegenover die van de voorafgaande week een aanzienlijken achteruitgang toonen.

De slotnoteeringen luiden als volgt:

Prima She-rts:	einde voorafgaande week:
Augustus 230 ct.	248 ct.
Sept. 208½ "	236 "
Oct./Dec. 181½ "	189½ "

17 Augustus 1925.

COPRA.

De markt voor Copra was de afgelopen week flauwer gestemd. Het aanbod van stoomende partijen is bepaald nog tamelijk ruim, niettegenstaande vrijveel werd afgenomen. Indië geeft regelmatig een en ander af. Cebu en Zuidzee soorten worden meer geoffreerd.

De markt sluit met de volgende noteeringen:

Nederl.-Ind. f.m.s. stoomend	fl. 36½
" " " Sept. aflading	" 36¾
" " " Oct. "	" 36¼
" " " Nov. "	" 36⅛
" " " Dec. "	" 36

17 Aug. 1925.

VRACHTENMARKT.

De graanvrachtenmarkt van Noord-Amerika verslaptte deze week wederom voor prompte posities en de vrachten naar continentale havens vertoonen een val van 4 d.c. op de vorige maal genoemde vrachten. Van Montreal werden afsluitingen tegengehouden door de moeilijkheden waarmede bevrachters te kampen hebben om het graan naar de havens te krijgen, hetgeen een gevolg is van een tekort aan spoorwegwagons. Dientengevolge waren definitieve orders beperkt tot prompte booten en waren zij niettemin toch gering in aantal. In het begin der week werd een gedeeltelijke lading geboekt naar Antwerpen tegen 12 d.c. en accepteerde een groote boot daarna 11 d.c. naar Rotterdam direct met 15 Augustus cancelling, terwijl sindsdien een boot in dezelfde positie 10 d.c. naar Rotterdam accepteerde en 10½ d.c. naar Antwerpen of Rotterdam. Naar Scandinavië werd een handige boot gedaan naar Zweden (3 havens) tegen 20 d.c. met 20 Augustus cancelling. Voor October waren definitieve orders aan de markt en een groote boot werd gedaan naar Antwerpen/Rotterdam/Hamburg tegen de in verhouding goede vracht van 15 cents. Naar de Middellandsche Zee is per dezen termijn ook definitieve vraag tegen 17 tot 18 d.c. De Northern range was kalm en er werd niet meer dan 11 d.c. geoffreerd voor prompte groote booten naar Antwerpen/Hamburg range. De Golf is geheel zonder definitieve zaken.

De vraag naar ruimte voor suiker is geheel weggefallen en de heele tendens van de markt is slap. Een 4000 tonner werd van Cuba of San Domingo gedaan tegen de lage vracht van 16/- naar U.K./Continent per September.

De markt van de North Pacific was kalm doch vast. Voor September/October is de vraag gering, doch een 6500 tonner werd afgesloten van San Francisco tegen 32/6 met de optie belading in Portland tegen 33/- of in beide havens tegen 34/-: De meeste vraag bestaat per December-Januari en per dezen termijn bedong een 6600 tonner 33/6 terwijl per Januari 33/- werd betaald voor een iets grotere boot.

Van de River Plate kan een aanhoudende verbetering worden meldend en de vraag breidde zich uit tot groote booten. 21/- werd betaald voor een 5300 tonner, 10 %, belading eind Augustus van Upriver. Booten van 7000 tons, 10 %, bedongen 17/- naar U.K./Continent met de optie Antwerpen of Rotterdam tegen 16/6, welke vrachten heden ongeveer 1/- hooger zijn.

Van Chili werd een zeker aantal parcels afgesloten naar continentale havens, maar de vraag is zeer gering en vrachten zelfs voor November/December staan op een laag peil. Naar de Antwerpen/Hamburg range werd 2500 tons geboekt tegen 16/6 terwijl voor dezelfde positie 1000 tons werden gedaan naar Bordeaux/Antwerpen range tegen 18/6 met 1/- extra voor havens als La Pallice, Nantes etc. Naar booten voor een volle lading is zeer weinig vraag; een handige boot kan geplaatst worden per laatste helft September op basis van 23/- naar de Bordeaux/Hamburg range met de opties Noord-Spanje, Middellandsche Zee en Alexandrië.

De Oostelijke markten bleven hun vasten toon behouden. Voor boonen van Wladiwostock werd een 9500 tonner geplaatst per 10/28 December tegen 35/- Hull, Rotterdam, Hamburg en 36/3 Scandinavië, terwijl een parcel van 6000 tons werd afgesloten op dezelfde basis per 10 November/10 December. Tegen het einde der week trad een pauze in, maar niettemin zijn de vrachten vast. Voor olie werd deeptankruimte afgesloten per November en December van Wladiwostock tegen 55/- naar de gebruikelijke continentale havens. Ook van Saigon en Kolsichang zijn verdere afsluitingen mogelijk. Er is echter nog slechts weinig vooruitgang te bespeuren in de onderhandelingen voor nieuwen oogst belading van Australië; de vracht van Zuid-Australië/Victoria/Sydney is ongeveer 40/-, maar de reeders toonen nog weinig belangstelling tegen dit cijfer.

Van Burmah werden verscheidene rijstorders afgesloten op basis van 22/6 Alexandrië, 26/3 U.K./Continent en ook per September naar Hamburg direct tegen de laatstgenoemde vracht. Ook Britsch-Indië vertoonde eenige verbetering en een aantal booten werd van Karachi afgesloten op „scale terms” naar de Middellandsche Zee/U.K./Continent per Augustus tegen 19/-. Op d.w. is de vracht 21/- per September. Kernels werden gedaan van de Madraskust naar Marseille tegen 27/6 per Aug./Sept. Zuid-Afrika was deze week de meest actieve markt en sloot een aantal maaisladingen af van verschillende grootten. Voor handige booten van 5/6000 tons werd 24/6 betaald per September en 25/6 per October/November, terwijl een 8000 tonner tegen 22/- werd gedaan per October.

De markt van de Zwarte Zee bleef vast en er werd afgesloten voor alle posities tot en met October. De vrachten bleven echter onveranderd. Van Nicolaieff naar het Continent werd een groote boot met erts afgesloten tegen 10/-. De Donau was deze week iets minder actief en de vrachten zijn iets lager geworden, ofschoon 17/3 naar U.K./Continent werd betaald voor een 3800 tonner per 5/25 September. De Middellandsche Zee was zeer stil en er werden slechts twee booten afgesloten, terwijl Alexandrië onveranderd bleef. Ook de Golf van Biscaye gaf slechts weinig afsluitingen te zien.

De time-charter markt is stil en de eenige vraag blijft naar booten voor de Vereenigde Staten/West-Indië vaart.

De uitgaande kolenvrachtenmarkt van Engeland was deze week beter dan de voorafgaande en afsluitingen zijn o.m.: Libau 6/-, Bilbao 7/-, Genua 8/-, Colombo 14/-, Pernambuco 14/-, Santos 13/9, Buenos-Aires 14/-, terwijl van de Oostkust als volgt werd afgesloten: Antwerpen 3/-, Kiel 4/6, Santander 6/3, Genua 8/-, Alexandrië 10/-.

17 Augustus 1925.

RIJNVAART.

Week van 9 t/m. 15 Augustus 1925.

De aanvoeren van zeezijde waren in alle opzichten gering. Tegenover weinig vraag, was er meer dan voldoende aanbieding van scheepsruimte.

De ertsvrachten naar de Ruhrhavens bedroegen: fl. 0,45 met ¼ lostijd, fl. 0,55 met ½ lostijd.

In daghuur naar den Bovenrijn werd niets gecharterd, voor ruwe producten bedroeg de vracht, met verkorten lostijd, ca. fl. 1,—

De waterstand werd gunstiger.

Naar de Bovenrijn werd afgeladen op M. 1.80, en naar den Benedenrijn op vollen diepgang.

De vrachten in de Ruhrhavens liepen verder terug. Sleeploon werd gemiddeld genoteerd fl. 0,27½ — fl. 0,30 tarief.